

Josefiina Nauha

ÄITI-LAPSI -KIRJALLISUUSPIIRI HAUKIPUTAAN KIRJASTOSSA

ÄITI-LAPSI -KIRJALLISUUSPIIRI HAUKIPUTAAN KIRJASTOSSA

Josefiina Nauha
Opinnäytetyö
Syksy 2014
Kirjasto- ja tietopalvelun
koulutusohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Kirjasto- ja tietopalvelun koulutusohjelma

Tekijä: Josefiina Nauha

Opinnäytetyön nimi: Äiti-lapsi -kirjallisuuspiiri Haukiputaan kirjastossa

Työn ohjaaja: Jorma Niemitalo

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Syksy 2014

Sivumäärä: 47 + 18 liitesivua

Opinnäytetyö käsittelee kirjavinkkausta ja sen monipuolisia mahdollisuuksia, yleisten kirjastojen tulevaisuutta ja uutta roolia tapahtumien järjestäjänä sekä suomalaisten kotiäitien tilannetta. Kaikki aihealueet yhdistyvät työhön liittyvässä toiminnallisessa osuudessa. Työn toiminnallisen osuuden toteutin järjestämällä Haukiputaan kirjastossa kotona oleville vanhemmille ja heidän lapsilleen tarkoitettuja kirjavinkkaustuokioita. Tuokioista käytettiin nimitystä äiti-lapsi -kirjallisuuspiiri. Työn toimeksiantajana toimii Haukiputaan kirjasto.

Opinnäytetyön tavoitteena on kehittää kirjastoon toimintaa, jonka kohderyhmänä ovat kotona olevat äidit ja heidän lapsensa. Toimintamuodoksi valitsin kirjavinkkauksen sen monipuolisuuden tähden. Kirjavinkkaus tarjoaa kirjastolle kattavat mahdollisuudet erilaisten tapahtumien järjestämiseen eri kohderyhmille. Vinkkauksen eri muotojen avulla kirjojen ja muun aineiston esittelemiseen saadaan elävyyttä ja vaihtelevuutta. Omien vahvuuksien sekä persoonallisuuden avulla vinkkauksesta voi saada toteutettua kuuloja viihdyttävän elämyksen.

Työssä pohditaan myös kirjaston roolin muuttumista sekä kirjaston tulevaisuuden näkymiä. Suomessa ei ole vielä saatu aikaiseksi yhteneväistä ajatusta siitä, mihin kirjastot aikovat tulevaisuudessa panostaa. Erilaiset tapahtumat ovat koko ajan merkittävämmässä asemassa yleisissä kirjastoissa ja monet ovatkin sitä mieltä, että kirjasto tulee kehittymään tapahtumapainotteiseksi elämyskirjastoksi. Yksi läheltä tuleva esimerkki uudistuvasta kirjastosta on kotoisin Tanskasta, jossa uusi innovaation ja osallistamiseen perustuva kirjastomalli on saanut positiivisen vastaanoton.

Yksi tärkeä syy kirjallisuuspiirin toteuttamiseen oli toiminnan järjestäminen kotiäideille. Artikkelien sekä blogi- ja nettikeskusteluiden perusteella voidaan tehdä johtopäätös, että kotona olevilla äideillä on suurempi riski sairastua masennukseen kuin työssä käyvillä äideillä. Kotiäitien jaksamista voidaan tukea erilaisten tapahtumien kautta, joissa on mahdollista saada vertaistukea. Kirjastolla on loistavat mahdollisuudet tukea kotiäitejä tarjoamalla heille maksutonta toimintaa.

Opinnäytetyön ajatuksen inspiraation lähteenä ovat lapset. Lasten kehityksen kannalta on ensi arvoisen tärkeää, että heillä on mahdollisuus tutustua kirjallisuuteen. Lasten hyvinvointiin ja oppimiseen panostetaan myös kun panostetaan äitien hyvinvointiin. Opinnäytetyössä käydään läpi kirjallisuuspiirin järjestäminen aina markkinoinnista ja kirjojen valinnasta itse vinkkaustuokioiden toteuttamiseen. Työ toimii ohjeistuksena vinkkaustuokioiden tai muiden samankaltaisten tapahtumien järjestämiseen kirjastossa.

Asiasanat: kirjavinkkaus, yleiset kirjastot, kirjastopalvelut, kirjastotyö, kirjallisuus, kotiäidit, lapset

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in Library and Information Services

Author: Josefiina Nauha
Title of Thesis: Mother and child literary club at Haukipudas library
Supervisor: Jorma Niemitalo
Term and year when thesis was submitted: Autumn 2014
Number of pages: 47 + 18 appendices

The thesis is about book talk and its many possibilities. It is also about the future of the public libraries and the situation of the Finnish stay-at-home moms. As a part of the thesis a literary club for mothers and their children was arranged. The club included book talking to both mothers and children. This thesis was commissioned by Haukipudas library, where the literature club took place.

The purpose of this thesis is to develop library's events concerning stay-at-home mothers and their children. The activity that was chosen for this commission was book talking because of its versatility. Book talking offers great possibilities to introduce library's collections to customers. Book talking can be used many different ways in different situations and it is very creative way to present what library has to offer for its clients.

There is also deliberation of public library's future in this thesis. Library's traditional role as preserving library collections is changing. Many people think that libraries should invest in events and become a place for different kinds of activities and experiences. One country that has reformed library's image is Denmark. Denmark's new library program emphasizes such things as innovation, involvement and empowering.

One major reason to organize the literature club was to arrange activities to stay-at-home mothers. According to articles, blogs and online discussions moms who stay home taking care of children and household are at bigger risk to get depressed than working mothers. Being at home with children can be exhausting and that is why stay-at-home mothers' well-being needs to be paid attention to. Library has a great opportunity to support mothers by organizing activities because its services are free.

The inspiration of this thesis are children. For the sake of child development it is highly important to give kids the opportunity to familiarize themselves with literature. This thesis includes a full report of how the literature club for mothers and their children was organized. It can be used as a guideline when organizing same kind of club or other comparable event in a public library.

Keywords: book talk, public libraries, library services, library work, literature, stay-at-home mothers, children

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	7
2 KIRJAVINKKAUS	9
2.1 Vinkkauksen historiaa	10
2.2 Kirjavinkkari	11
2.3 Kirjavinkit	12
2.4 Vinkkauksen eri muodot	12
2.4.1 Mediavinkkaus	12
2.4.2 Teemavinkkaus	13
2.4.3 Draamavinkkaus	13
2.4.4 Kaveri- eli vertaisvinkkaus	14
2.4.5 Muita vinkkausmuotoja	14
2.4.6 Vinkkaaminen netissä	15
3 KIRJASTO TAPAHTUMAPAikkANA	17
3.1 Kirjaston muuttunut rooli	17
3.2 Esimerkkejä meiltä ja maailmalta	18
3.3 Tapahtumien järjestäjä	20
4 KOHDERYHMÄNÄ KOTIÄIDIT	22
4.1 Myös äideille suunnattua toimintaa	22
4.2 Yksinäisyys	23
4.3 Arvostus	24
5 KIRJALLISUUSPIIRI	26
5.1 Äiti-lapsi -kirjallisuuspiiri – termin valinta	26
5.2 Haukipudas ja Haukiputaan kirjasto	27
5.3 Markkinointi	29
5.4 Kirjojen valinta ja kirjallisuuspiirin suunnittelu	30
5.5 Vinkkaustuokiot	31
5.6 Miten järjestetään äiti-lapsi -kirjallisuuspiiri?	33
5.6.1 Alkujärjestelyt	33
5.6.2 Markkinoinnin suunnittelu ja toteutus	34
5.6.3 Kirjojen valinta	35

5.6.4 Vinkkien valmistelu	36
5.6.5 Vinkkauksen pitäminen	37
5.6.6 Vinkkaamisen jälkeen	38
6 POHDINTA	39
LÄHTEET	43
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni aiheena on kirjavinkkaus ja sen monipuoliset käyttömahdollisuudet kirjastossa. Muina merkittävinä aiheina ovat kirjaston rooli erilaisten tapahtumien järjestäjänä sekä kotiäitien jaksamisen tukeminen. Opinnäytetyöni sisältää toiminnallisen osuuden, jonka toteutin järjestämällä kotona oleville vanhemmille ja heidän lapsilleen tarkoitettua kirjallisuuspiiriä Haukiputaan kirjastossa. Kirjallisuuspiirissä vinkkasin kirjoja sekä lapsille että aikuisille.

Kirjavinkkaus tarjoaa yleisille kirjastoille (jatkossa vain kirjastot) monenlaisia mahdollisuuksia toiminnan järjestämiseksi sekä asiakkaiden tavoittamiseksi. Tähän mennessä kirjavinkkaus on kuitenkin ulottunut lähinnä kouluikäisille lapsille suunnattuun vinkkaamiseen. Halusin monipuolistaa vinkkaustoimintaa sekä tuoda asiakkaiden tietoisuuteen, että vinkkausta voidaan suunnata myös pienille lapsille sekä aikuisille. Samalla tarkoitus oli järjestää kirjastoon uudenlaista, kokeiluluontoista toimintaa kesäajaksi, kun satuntunnit ovat tauolla.

Lastenkirjastotyö kiinnostaa minua paljon, joten pidin itsestään selvänä, että opinnäytetyöni tulisi liittyä johonkin siihen. Kohderyhmäksi muodostuivat siis lapset, mutta heidän ohellaan myös heidän vanhempansa. Pidän erittäin tärkeänä kotiäitien ja -isien jaksamisen tukemista erilaisten piirien ja kerhojen kautta. Kesäaikana monet tällaiset kerhot kuitenkin jäävät tauolle ja halusin tarjota kotona oleville vanhemmille uudenlaista toimintaa. Yksi tärkeimmistä syistä järjestää yhteinen kirjallisuuspiiri lapsille ja aikuisille oli toiminnan järjestäminen kotona oleville äideille, sillä juuri kotona lasten kanssa olevat vanhemmat jäävät helposti monenlaisen toiminnan ulkopuolelle. Piiri loi mahdollisuuden tavata muita äitejä sekä päästä tekemään jotain uutta. Samalla kun saadaan kirjavinkkejä, voidaan viettää aikaa kirjastossa yhdessä omien lasten kanssa.

Kirjaston erilaiset tapahtumat sekä virikkeelliset toimintamuodot kiinnostavat minua. Kirjastosta on koko ajan enenevässä määrin muotoutumassa kohtaamispaikka ja erilaisten aktiviteettien tukikohta. Laajojen aukioloaikojen ja hyvien sijaintien ansiosta asiakkaiden pääseminen kirjastoon on joustavaa ja vaivatonta. Samaan aikaan kun keskustelua tulevaisuuden kirjastosta käydään, kirjaston valmiudet järjestää monipuolista toimintaa kasvavat koko ajan. Yhtenä vahvana toimintamuotona sijaa on saanut kirjavink-

kaus. Kirjastojen tulisikin tutkia perinteisen kirjavinkkauksen uusia ulottuvuuksia ja monipuolisia soveltamismahdollisuuksia.

Opinnäytetyöni toiminnallisen osuuden suoritin järjestämällä kirjavinkkaustuokioita. Minulle ei ollut aiemmin tullut vastaan mahdollisuutta vinkkaamiseen, joten olin hyvin innostunut päästessäni kokeilemaan sitä. Olin aiemmin pitänyt useita satutunteja sekä kirjastoautoesittelyitä lapsille ja pidin siitä kovasti. Tämän perusteella uskoin, että myös vinkkaaminen sopisi minulle. Kuten etukäteen arvelin, pidin vinkkaamisesta erittäin paljon. Olen hyvin tyytyväinen, että opinnäytetyön ansiosta pääsin harjoittelemaan vinkkaamista, joka on yksi kirjastotyöhön liittyvistä perustehtävistä.

Myös kirjallisuuden ja kirjaston käyttämisen vieminen lähemmäs asiakkaita kiinnostaa minua. Kirjojen ja kielen tärkeyttä ei voi liioitella. Erityisesti lapsille on luotava mahdollisuuksia tutustua sekä kotimaiseen että ulkomaiseen kirjallisuuteen. Vinkkaus luo mahdollisuuden niin aikuisille kuin lapsillekin tutustua erityisesti sellaisiin kirjoihin, joihin ei tavallisesti tulisi tartuttua. Kirjojen ääneen lukeminen on ensiarvoisen tärkeää pienen lapsen kohdalla, jotta kiinnostus kirjoihin saadaan heräämään. Lapset kannattaa tutustuttaa kirjoihin jo pienestä pitäen, jotta kiinnostus jää elämään ja he lukemaan opittuaan alkavat tutustua kirjojen maailmaan itsenäisesti.

Opinnäytetyöni sisältää toiminnallisen osuuden raportoinnin lisäksi kuvauksen kirjavinkkausprosessista ja vinkkauksen monista eri muodoista. Lisäksi pohdin kirjaston tulevaisuutta ja tärkeää roolia erilaisten tapahtumien järjestäjänä sekä kotona olevien äitien tilannetta. Työni tilaajana toimii Oulun kaupunginkirjastoon kuuluva Haukiputaan kirjasto. Yhteyshenkilöni on Haukiputaan kirjastonjohtaja sekä Oulun kaupungin kirjaston pohjoisen alueen aluekirjastopäällikkö Raija Seppänen.

2 KIRJAVINKKAUS

Vinkkaus on kirjojen avaamista lukijoille kertomalla niistä (Mäkelä 2003, 7). Vinkkaus on lukemaan innostamista ja houkuttamista, kirjan tekemistä eläväksi ja kiinnostavaksi. Vinkkauksen avulla yritetään auttaa kirja ja asiakas löytämään toisensa. Lisäksi vinkkaamalla voidaan tarjota ihmisille elämyksiä ja esitellä millaisia vaihtoehtoja kirjojen parista voi löytää. (sama 2003, 13.) Kirjavinkkauksella siis pyritään antamaan ihmisille elämyksiä ja saamaan heidät kiinnostumaan kirjoista ja kirjallisuudesta. Vinkkaus on menetelmä, jolla pyritään saamaan ihmiset, erityisesti lapset, houkuteltua lukemisen pariin.

Vinkkaaminen on mielestäni hyvin tärkeä osa kirjastotyötä, joka kuitenkin jää liian pienelle huomiolle kirjastoissa vähäisten resurssien takia. Vinkkaamista ja muuta viriketoimintaa karsitaan kirjastoista helposti, kun jostain on luovuttava. Suuri haaste onkin, pystytäänkö lukemista tukevia projekteja yhä järjestämään, ja löydetäänkö keinoja ja varoja toiminnalle, jotka kannustavat jatkuvan lukemisen ylläpitämistä (Lindberg 2000, 9). Toinen vinkkausta mahdollisesti vähentävä tekijä, on ajanpuute. Vinkkarit joutuvat pääsääntöisesti suunnittelemaan vinkkaukset kotona, työajan ulkopuolella (Mäkelä 2003, 40). Kirjavinkkauksen asialla oleva Mäkelä (2003, 41) toivookin, että kirjavinkkareiden työtä alettaisiin arvostaa niin, että vinkkaamista varten kotona tehtävä taustatyö tulisi osaksi palkallista työtä ja näin kirjoihin perehtymiseen käytettävä aika korvattaisiin.

Vinkkauksen ajatellaan usein koskevan vain kouluikäisiä lapsia, mutta myös pienemmille lapsille ja aikuisille on syytä vinkata. Nuoret ja lapset ovat silti vinkkaajien pääyleisönä, koska juuri nuorisolle täytyy todistaa, että lukeminen todella on kivaa. Mäkelä (2003, 8) toteaa, että juuri todistaminen on tärkeää, ei pelkkä kertominen. Toinen syy runsaampaan vinkkaamiseen nuorille ja lapsille on koulun ja kirjaston välinen yhteistyö. Koululaisille järjestetään tiedonhaun opetusta, kirjastoon tutustumista ja muuta toimintaa, jonka ohessa heille vinkataan.

Vinkkauksessa ei ole kyse kirjojen arvostelemisesta tai analysoimisesta vaan ainoastaan esittelemisestä (Mäkelä 2003, 13). Niin sanottua oikeaoppista vinkkausta ei Mäkelän mukaan ole olemassakaan, mutta voidaan kuitenkin sanoa, että vinkkaus on onnistunut, kun kuulijassa herää halu lukea (2003, 8). Vinkkaus on yksi menetelmä, jolla pyritään saamaan ihmiset kiinnostumaan kirjallisuudesta ja lukemisesta aiempaa enemmän (sama 2003, 13). Suuremmassa mittakaavassa

voidaan ajatella, että vinkkaaminen avaa asiakkaalle mahdollisuuden tutustua Suomen kieleen ja kulttuuriin. Vinkkaaminen tarjoaa kuulijoille uusia näkökulmia kirjallisuuteen sekä tien lähestyä kirjoja uudella tapaa.

2.1 Vinkkauksen historiaa

1700-luvun lopulla ihmiset alkoivat ensimmäisen kerran lukea, eivät pelkästään sivistääkseen vaan myös viihdyttääkseen itseään (Huhtala 2000, 80). Tähän vaikutti voimakkaasti se, että kirjoja alkoi olla entistä enemmän ja valikoimasta tuli aiempaa runsaampi. Kun aiemmin ihmiset olivat lukeneet vain tiettyjä uskonnollisia kirjoja yhä uudelleen ikään kuin rituaalisessa merkityksessä, uusi lukemisen tapa perustui enemmän lukijan henkilökohtaiseen valintaan. (Mäkinen 2013, viitattu 29.2.2014.) Kirjoja ei siis luettukaan enää niistä saadun hyödyn vaan viihteellisen arvon tähden. Tämä niin sanottu *lukemisen vallankumous* (Huhtala 2000, 80) aiheutti sen, että ihmiset myös keskustelivat kirjoista ja suosittelivat niitä toisilleen.

Kirjavinkkauksen voidaan ajatella syntyneen jo silloin, kun ihmiset ovat ylipäättään alkaneet keskustella kirjoista. Ensimmäiset maininnat varsinaisesta kirjavinkkaustoiminnasta ovat 1930- ja 1950-luvuilta. Toiminnan tietävästi aloittivat opettajat ja kirjastoammattilaiset suosittelemalla kirjallisuutta muille. Kirjavinkkaus-sanana englanninkielinen vastine *booktalk* mainittiin ensimmäisen kerran Aidan Chambersin vuonna 1985 julkaisemassa kirjassa *Booktalk: occasional writing on literature and children*. (Lastenkirjastokurssi 2014b, viitattu 29.9.2014.)

Kirjavinkkaus on lähtöisin Yhdysvalloista, josta se levisi hiljalleen Eurooppaan. Suomeen kirjavinkkaus tuli naapurimaasta Ruotsista. Kirjavinkkausta Suomessa alkoi kehittämään Marja-Leena Mäkelä, jota pidetäänkin maassamme alan pioneerina. Kirjavinkkaus yleistyi ensin suomenruotsalaisissa kirjastoissa, joista se levisi myös muihin Suomen kirjastoihin. (Lastenkirjastokurssi 2014b, viitattu 29.9.2014.) Aluksi Suomessakin vinkkauksesta käytettiin sen ruotsinkielistä termiä *bokprat*, mutta toiminnan yleistyttyä termille annettiin sen suomenkielinen nimi kirjavinkkaus, joka on vakiintunut yleiseen käyttöön (Mäkelä 2003, 14 – 15). Alun perin vinkkausta järjestettiin lähinnä vain lapsille ja nuorille, mutta myöhemmin vinkkaaminen aloitettiin myös aikuisille sekä senioreille (Lastenkirjastokurssi 2014b, viitattu 29.9.2014).

2.2 Kirjavinkkari

Vinkkaaminen on yksinkertaisesti kirjallisuuden esittelemistä. Kirjallisuuden esitleminen kuuluu kirjaston ammattilaisen työtehtäviin. (Kirjasto- ja tietopalvelualan vinkkaus 2009, 25.) Kirjavinkkauksen tekijöinä eli kirjavinkkareina toimivatkin yleensä lähinnä kirjastotyöntekijät, mutta myös opettajat. Kirjavinkkarina voi kuitenkin periaatteessa toimia kuka tahansa ammattinimikkeestä riippumatta. Tärkeintä on, että vinkkarilta löytyy suurta kiinnostusta toimia kirjojen ja kirjallisuuden asialla. (Mäkelä 2003, 18.) Vinkkausta tehdään kuulijoita varten, joten mielestäni heidän huomioon ottamisensa vinkkaustilanteessa on ensi arvoisen tärkeää. Vinkkarin on myös hyvä seurata kuuntelijoiden reaktioita vinkkauksen aikana. Kuuluvan äänen ja hyvän ulosannin lisäksi vinkkarilla tulee olla myös kyky olla hiljaa ja kuunnella. (sama, 18.) Mielestäni vinkkaamisen ei tulisi olla vain vinkkaajan yksinpuhelua, vaan parhaimmillaan se on hänen ja kuulijoiden välistä vuorovaikutusta, jossa on mahdollisuus keskeytyksille, kysymyksille ja keskustelulle. Tällä tavalla vinkattavaan teokseen voidaan hetkellisesti syventyä ja vinkkaamisesta saadaan mahdollisimman antoisaa kaikille osapuolille.

Vaikka vinkkaaminen on esiintymistä, mistään näyttelijänä työskentelystä ei silti ole kysymys. Vaikka ulospäin suuntautuneisuudesta vinkkaamisessa on suurta hyötyä, sitäkin suurempaan rooliin nousee vinkkaajan valmius joustaa ja toimia kuulijoiden ehdoilla. Vinkkaajan tärkeimmät ominaisuudet ovat aitous sekä halu olla kirjan asialla. (Mäkelä 2003, 19.) Mielestäni hyvä vinkkari on innostava, vakuuttava ja asialleen omistautunut henkilö. Rakkaus kirjoihin ja vinkkaamiseen välittyy hyvän vinkkaajan esityksestä ja parhaassa tapauksessa hän saa innostuksensa tarttumaan kuulijoihinsa. Hyvän vinkkarin ominaisuuksia ovat myös avoimuus sekä välittömyys.

Vinkkaamisen oppii vain käytännön kautta. Erilaisia oppaita voi toki lukea, mutta oman tyylin vinkata löytää vasta kokeilemalla. Koska vinkkaamisen ei tarvitse olla kaavamaista, jokainen vinkkaaja on myös erilainen kuin toinen. Oma persoonallisuus ja tyyli tehdä asioita saavat tulla esiin vinkatessa.

Vaikka vinkkausta tehdään nimenomaan kuulijoita varten, se ei tarkoita, etteikö vinkkaustilanne olisi myös vinkkaajalle elämys ja tilaisuus oppia uutta. Kuten jokainen kuulija, myös jokainen vinkkaustuokio on erilainen ja ainutlaatuinen, samaa kaavaa ei voi noudattaa vaikka siihen pyrkisikin. Vaikka vinkkaaminen on ajoittain hyvin aikaa vievää ja työlästä, se on myös monipuolista ja hyvin antoisaa työtä.

2.3 Kirjavinkit

Lähtökohtana kirjavinkkaukseen kannattaa pitää sitä, että vinkkari on lukenut kirjan perusteellisesti. Ei riitä, että kirjan on lukenut vuosia aiemmin, vaan tarinan täytyy olla tuttu. Vinkkaus on alun alkaen tuhoon tuomittu, jos vinkkari ei muista henkilöhahmojen nimiä tai tärkeitä juonenkäänteitä. On myös valmistauduttava siihen, että kuulijat tekevät teoksesta tarkentavia kysymyksiä. Toinen tärkeä asia on olla paljastamatta vinkattavasta teoksesta liikaa. Kuulijat menettävät takuulla mielenkiintonsa lukea kirjan, jonka loppuratkaisu on paljastettu tai jonka juoni on koluttu läpi alusta loppuun. Vinkkaajan on säilytettävä kirjan houkuttelevuus ja pyrittävä kertomaan kirjasta juuri sopivan verran, jotta tarina tempaa mukaansa.

Kirjavinkit valmistellaan yleensä mäty- eli mä tykkään periaatteella. Kaikki kirjat eivät välttämättä synnytä lukuelämystä. Kirjavinkkaukseen on siis ehdottomasti valittava teoksia, jotka ovat tuottaneet vinkkarille itselleen elämyksen. (Mäkelä 2003, 41.) Lukukokemus on tietysti hyvin henkilökohtainen kokemus ja jokaisen maku kirjojen suhteen on erilainen. Vaikka vinkattavat kirjat valitaan lukijoita varten, on vinkkarin turha esitellä kirjaa, josta hän itse ei innostu. Kirjan takana on oltava täydellisesti ja jos siihen ei pysty, ei saa myöskään kuulijaa vakuuttuneeksi siitä, että juuri tämä kirja kannattaa lukea (sama, 42).

2.4 Vinkkauksen eri muodot

Vinkkaaminen on hyvin monipuolista. Perinteisen kaunokirjallisuusvinkkauksen rinnalle on noussut monia muita vaihtoehtoisia vinkkausmuotoja, kuten mediavinkkaus, draamavinkkaus ja kaverivinkkaus. Kaunokirjallisuuden lisäksi vinkata voi periaatteessa mitä tahansa muutakin kirjastoaineistoa.

2.4.1 Mediavinkkaus

Mediavinkkaus on kirjojen tai muun aineiston vinkkausta median avulla sekä lasten opastamista eri medioiden käyttöön. Mediavinkkaus on mediakasvatusta, jonka avulla innostetaan lapsia käyttämään erilaisia mediavälineitä, kuten internetiä, pelejä, elokuvia ja aikakauslehtiä. Mediavinkkauksessa lapset voivat tuottaa omia sisältöjä esimerkiksi sosiaaliseen mediaan tai tehdä vertais- eli kaverivinkkausta eri medioiden avulla. (Seppänen 2013, viitattu 15.9.2014.) Esimerkiksi Kirjastot.fi-sivuston ylläpitämästä

lasten verkkopalvelusta, Okariino.fi:stä löytyy videoituja lukuvinkkejä, joissa lapset esittelevät omia lempikirjojaan (Okariino 2014, viitattu 16.9.2014).

Mediakasvatuksen päätavoitteena on kriittinen medialukutaito. Kriittinen medialukutaito auttaa käyttämään mediaa omien tarpeiden pohjalta ja ajattelemaan itsenäisesti. Se on kykyä kyseenalaistaa ja jäsentää sekä tiivistää tietoa sekä kykyä tehdä eettisiä päätöksiä ja toimia aktiivisesti. (Mediakasvatuskeskus Metka 2014, viitattu 15.9.2014.)

2.4.2 Teemavinkkaus

Teemavinkkauksessa valitaan jokin aihe, jonka mukaan vinkattavat teokset valitaan. Vinkattavilla kirjoilla on siis jokin selkeä yhteinen piirre. Esimerkkejä teemoista ovat eläinkirjat tai urheiluaiheiset kirjat. Teema voi olla myös jonkin tietyn sarjan kirjat tai tietyn kirjailijan tuotanto. (Lastenkirjastokurssi 2014a, viitattu 19.9.2014.) Pienellä vaivannäöllä teemavinkkauksesta voi saada mielikuvituksen kokonaisuuden. Kun kirjat on monipuolisesti ja harkiten valittu, ei muuta rekvisiittaa tai välineitä tarvita. (Mäkelä 2003, 57.)

2.4.3 Draamavinkkaus

Draamavinkkaus, jota kutsutaan myös storyline-menetelmäksi, on metodi, jossa paneudutaan ja eläydyttään kirjan kertomaan tarinaan draaman kautta. Kirjan tarinaan pyritään syventymään ja heittäytymään ja pääsemään siten kirjan juoneen ja tunnelmaan hyvin käsiksi. (Mikkola 2014, viitattu 19.9.2014.) Vinkkaukseen voi liittää esimerkiksi käsinukkeja, rooliasuja, nukke- tai varjoteatteria (Lastenkirjastokurssi 2014a, viitattu 19.9.2014). Vinkkari on draamavinkkauksessa usein pukeutuneena rooliasuun tai teemaan sopiviin asusteisiin. Vinkkari samaistuu johonkin vinkattavan kirjan henkilöistä tai tapahtumista. Erilaiset lavasteet ja esimerkiksi musiikki vaikuttavat draamavinkkauksen tunnelmaan ja toimivat hyvinä tehostekeinoina. Draamavinkkaus on näyttävä tapa vinkata kirjoja, joten sen avulla kuulijakunnan huomio on tavallista vinkkausta helpommin saatavilla. (Mikkola 2014, viitattu 19.9.2014.)

Draamavinkkaus on osa draamakasvatusta. Vaikka draamavinkkaus avaa vinkkaukselle uusia mahdollisuuksia ja on luovaa ja seikkailunomaista, on se myös haastavaa. Monesti myös lapset pyritään saamaan mukaan draamavinkkaukseen. Tämän kaltainen osallistava draamavinkkaus tuo omat haasteen-

sa vinkkaustilanteeseen. Lapsia voi olla vaikea saada heittäytymään vinkkaukseen mukaan vapaasti. Heillä voi olla myös vaikeuksia pystyä kuuntelemaan toisiaan. (Tenhunen 2012, 20.) Draamavinkkaus vaatii vinkkarilta nopeaa tilannetajua, valmiutta improvisointiin, hyviä vuorovaikutustaitoja sekä kykyä havainnoida. (Mikkola 2014, viitattu 19.9.2014). Draamavinkkaus voi olla samaan aikaan teemavinkkausta eli rakentua jonkin tietyn teeman ympärille (Lastenkirjastokurssi 2014a, viitattu 19.9.2014).

2.4.4 Kaveri- eli vertaisvinkkaus

Koululaisen vinkkaamista suunnilleen saman ikäiselle kaverille, kutsutaan kaveri- tai vertaisvinkkaamiseksi. Kaverivinkkari voi olla kuka tahansa, joka pitää kirjoista ja on valmis esiintymään. (Kirjaset 2013, viitattu 2.9.2014.) Lapset voivat vinkata joko saman ikäisille luokkatovereilleen tai vaihtoehtoisesti nuoremmille, esimerkiksi kummiluokkansa oppilaille (Lukuinto 2014, viitattu 2.9.2014). Kaverivinkkaus on toimivaa siitä syystä, että vinkkari ja kuuntelija ovat hyvin saman ikäisiä (Mäkelä 2010, 8). Rauman­karin yhtenäiskoulussa tehdyssä pienessä tutkimuksessa kävi ilmi, että lasten ja nuorten valitessa itselleen lukemista, kaverin suosittelu on neljän tärkeimmän kriteerin joukossa (sama, 12). Kaverivinkkaamisesta on siis todistettua hyötyä nuorten lukemaan innostamisessa.

2.4.5 Muita vinkkausmuotoja

Muita suosittuja vinkkausmuotoja ovat nykyään esimerkiksi genre- ja kimppavinkkaus ja erilaiset yhdistelmävinkkaukset, kuten MuPe-, MuKi- tai KuMuKi-vinkkaus. Genrevinkkauksessa vinkataan nimensä mukaisesti vain tiettyyn kirjallisuuden genreen kuuluvia kirjoja, kuten fantasiakirjoja (Faktoja 2014, viitattu 22.9.2014).

Dialogi- eli kimppavinkkauksessa vinkkareita on kaksi tai useampi. Dialogivinkkauksessa kirjan teksti muutetaan dialogin muotoon ja vinkkarit esittävät sen haluamallaan tavalla yhdessä. (Faktoja 2014, viitattu 22.9.2014.)

MuPe-vinkkaus on Tampereen kaupunginkirjaston ideoima vinkkausmuoto, jossa yhdistetään musiikkiaineisto, kuten äänitteet sekä musiikkia käsittelevä tieto- ja kaunokirjallisuus musiikki- ja rytmipeleihin (Lastenkirjastokurssi 2014a, viitattu 22.9.2014). Kyse on siis lapsille suunnatusta musiikkipelivinkkauksesta. MuPe-vinkkauksen tarkoituksena on tutustuttaa asiakkaat erilaisiin kirjastoaineistoi-

hin, kuten CD- ja DVD-levyihin sekä populaarimusiikkia käsittelevään aineistoon. Vinkkauksessa käytetään hyväksi soitto- ja lukunäytteitä. Bändipelien avulla lapset pääsevät tutustumaan musiikkiin kiinnostavalla ja hausalla tavalla. Vinkkaukseen osallistujia kannustetaan tutustumaan bändipelien sisältöön syvemmin ja sitä kautta tutustumaan esimerkiksi populaarimusiikin historiaan. (Yleisten kirjastojen hankerekisteri 2011, viitattu 22.9.2014.)

KuMuKi-vinkkauksessa vinkkaus on saanut tavalliseen vinkkaukseen verrattuna visuaalisemman muodon. Vinkkauksessa hyödynnetään taustalla olevia kuvia, videoita sekä musiikkia, jotka tuovat vinkkaukseen tunnelmaa ja luovat siitä yhtenäisen kokonaisuuden. (Kirjastokaista 2011, viitattu 22.9.2014.) MuKi-vinkkaus toimii samalla periaatteella, mutta vinkkaukseen lisätään vain taustalle musiikkia. KuMuKi-vinkkauksessa on osattava luoda esityksestä järkevä ja loogisesti etenevä kokonaisuus. Samoin vinkkaukseen liittyvä tekninen puoli on hyvä hallita. KuMuKi-vinkkaus on hyvä tapa päivittää kirjaston imagoa. (Kirjastokaista 2011, viitattu 22.9.2014.)

2.4.6 Vinkkaaminen netissä

Tavallisten kirjavinkkaustuokioiden lisäksi kirjavinkkejä löytyy myös internetistä. Kirjoitettujen vinkkien ohella netissä on myös vinkkivideoita, joissa vinkkaustilanne on kuvattu ja laitettu verkkoon kaikkien nähtäville. Esimerkiksi HelMet-kirjastojen verkkosivuilta löytyy lapsille suunnattuja vinkkivideoita, jotka on tarkoitettu lähinnä alakouluikäisille lapsille (HelMet 2014, viitattu 16.9.2014). Lisäksi lasten tekemiä vertaisvinkkivideoita löytyy Kirjastot.fi:n tuottamasta lasten verkkopalvelusta, Okariino.fi:sta (Okariino 2014, viitattu 16.9.2014).

Erilaiset kirjallisuusblogit tarjoavat paljon kirjavinkkejä. Kirjaharrastajien lisäksi löytyy paljon kirjastoalan ammattilaisten pitämiä kirjallisuusblogeja, joissa suositellaan lukemista niin aikuisille kuin lapsillekin. Yksi tunnetuimmista netin kirjavinkkauksia sisältävistä sivustoista on Kirjavinkit.fi. Hyvin järjestetty ja ylläpidetty sivusto tarjoaa lukuvinkkejä ja arvosteluita laidasta laitaan. Kirjavinkit.fi pyrkii auttamaan luki-joitaan valitsemaan kiinnostavimmat kirjat kirjastojen ja kirjakauppojen valtavista valikoimista. Yli kymmenen vuotta toiminut sivusto tarjoaa yli 2000 kirjavinkkiä. (Kirjavinkit 2014, viitattu 16.9.2014.)

Lisää kirjavinkkejä tarjoavat muun muassa Kirjastot.fi:n ylläpitämät Kirjasampo.fi ja nuorille suunnattu Sivupiiri.fi sekä Helsingin kaupunginkirjaston ja Opetusviraston koululaisille tarkoitettu Kirkou.fi. Kirjavinkkejä löytyy myös monien kirjastojen sekä kustantajien sivuilta ja sosiaalisesta mediasta.

3 KIRJASTO TAPAHTUMAPAIKKANA

Kirjaston merkitys kohtaamispaikkana kasvaa jatkuvasti. Erilaisten tapahtumien ja piirien järjestäminen on jo hyvin yleistä isommissa kirjastoissa. Maailma muuttuu ja muutoksiin on pyrittävä vastaamaan myös kirjastossa, jotta se säilyttää suosionsa. Kun painetut kirjat muuttuvat hiljalleen e-muotoisiksi ja itsenäinen tiedonhaku on ihmisille arkipäivää, muuttuu myös kirjaston rooli. Tässä luvussa pohdin kirjaston tulevaisuutta ja uutta roolia sekä sen merkitystä erilaisten tapahtumien järjestäjänä.

3.1 Kirjaston muuttunut rooli

Kirjasto on paikkana suomalaisille tärkeä. Sen tärkeys juontaa juurensa kirjaston politiikkaan, jonka mukaan jokainen on tervetullut kirjastoon ikään, sukupuoleen, kansallisuuteen tai varallisuuteen katsomatta. Kirjastot ovat luoneet kansalaisille rajoittamattoman pääsyn tiedon pariin. (Eräpäivä! 2011, 9.) Kirjastojen fyysiset tilat eivät kuitenkaan ole enää samalla tavalla välttämättömät kuten ennen, mitä tulee tiedon saamiseen. Tiedon löytää helposti itse, kotoa poistumatta, sen kun vain googlaa. Kirjastoammattilaisten tiedonhakutaidot ovat toki edelleen merkittävät ja tarpeelliset, mutta internetin käytön yleistymisen myötä asiakas ei tarvitse asiantuntijan apua yhtä usein kuin esimerkiksi kymmenen vuotta sitten. Kirjaston kirjojen varaukset ja lainojen uusinnat voi tehdä kotona netissä. Kun tulevaisuudessa painettu materiaali vähenee entisestään ja kirjastoaineiston saa helposti suoraan omaan äylaitteeseen elektronisessa muodossa, kirjaston tilojen käyttötarkoitukset muuttuvat entisestään.

Näihin muutoksiin kirjaston on kyettävä vastaamaan selviytyäkseen. Kirjastot ovat pitkään pitäneet ydintehtävänä aineiston säilyttämistä. Teknologian edelleen kehittyessä ja aineiston muuttuessa elektroniseksi kirjaston on mietittävä rooliaan uudelleen. Uuden näkemyksen löytäminen voi olla haasteellista, mutta mikäli kirjasto haluaa olla relevantti toimija kansalaisten arjessa, on uusi näkemys välttämätön. Kirjaston uusi rooli tuskin annetaan sille valmiina pakettina. (Eräpäivä! 2011, 145 – 146.) Erinäisiä ehdotuksia kirjaston uudesta roolista on esitetty. Yksi vahva ehdokas Suomenkin kirjaston malliksi on mielestäni Tanskan uusi kirjastomalli, jonka esittelen luvussa 3.2.

Kirjaston tulevaisuudesta ollaan montaa mieltä. Kirjastoammattilaistenkin keskuudessa on ihmisiä, joiden mielestä kirjaston ei ole syytä muuttua, vaan on keskityttävä olennaiseen, eli aineiston säilyttämi-

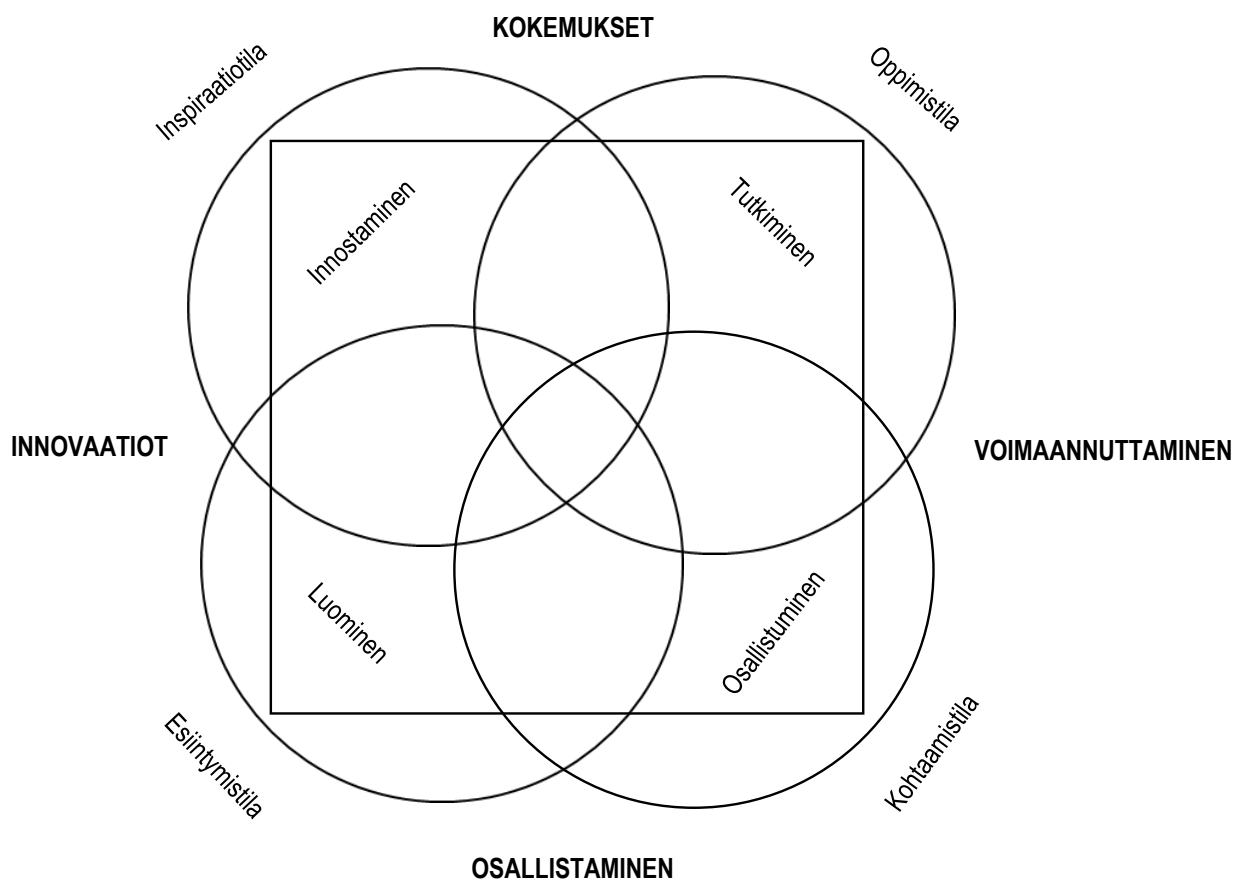
seen ja lainaamiseen. Mutta myös muutoksen kannalla ollaan. Kirjaston nousemista niin kutsutuksi koko kansan olohuoneeksi kannatetaan. On pyrittävä kohti vapaata, julkista ja helposti lähestyttävää tilaa. (Eräpäivä! 2011, 104 – 105.)

Kirjastojen tilojen käyttö on jo muutoksessa, vaikka suurin osa kirjaston kokoelmasta on edelleen konkreettisesti hyllyissä kirjoina, lehtinä ja muuna aineistona. Moni uskoo kirjastojen roolin muuttuvan tulevaisuudessa yhä sosiaalisemmaksi ja moniulotteisemmaksi. Kirjasto ei ole enää paikka, jossa käydään vain lainaamassa aineistoa ja etsimässä tietoa ja elämyksiä kirjojen kansien välistä. Elämyksiä halutaan saada monilla muilla tavoilla. Kirjastoon tullaan rauhoittumaan, seurustelemaan, pelaamaan, soittamaan tai vaikkapa esiintymään.

3.2 Esimerkkejä meiltä ja maailmalta

Yksi modernin, toimintaa ja tapahtumia korostavan kirjaston esimerkeistä on Tanskassa käyttöön otettu uusi kirjastomalli. Vuonna 2013 virallisesti julkistettu kirjastomalli perustuu neljään teemaan: *kokemukset, voimaannuttaminen, osallistaminen ja innovaatiot*. Teemojen on tarkoitus toimia niin fyysisessä kirjastoympäristössä kuin verkkokirjastossakin. Uudistetun kirjastomallin uskotaan antavan uusia ratkaisumalleja sekä inspiraatiota kirjaston toiminnan suunnitteluun ja tilojen rakentamiseen sekä uusimiseen. Uuden mallin mukaan kirjasto on ennen kaikkea *oppimistila, inspiraatiotila, kohtaamistila ja esiintymistila*. Mikään uuden mallin tiloista ei tarkoita vain kirjaston fyysistä tilaa, vaan myös sen toiminnan päämääriä ja mahdollisuuksia tukea näitä aihepiirejä aineistollaan ja palveluillaan. (Baer 2014, 29.)

Tanskan mallin mukaan kirjasto ei siis ole vain paikka, jossa kirjoja säilytetään ja josta niitä voi lainata, vaan aktiivinen toimintatila, jossa ihmisten kanssakäyminen, oppiminen ja itsensä ilmaiseminen ovat tärkeässä asemassa. Tanskassa on uskallettu ottaa ratkaiseva askel kohti modernia, uudenlaista kirjastoa, joka antaa selkeän näkemyksen siitä, mitä Tanskassa ajatellaan kirjastojen tulevaisuudesta. Heille tulevaisuuden kirjasto on elämyskirjasto ja kohtaamispaikka. Suomessakin on jo muutamissa paikoissa päästy rakentamaan kirjastosta elävä ja inspiroiva tila. Tällaisia ovat esimerkiksi Helsingin Kirjasto 10 ja Espoon Entresse. (Baer 2014, 29.) Mielestäni Tanskan näkemys kirjastosta vahvistaa kirjaston asemaa ja tekee siitä helpommin lähestyttävän, koko kansan kohtaamispaikan. Suomessakin käydään keskustelua siitä, millainen kirjaston tulevaisuus on. Voisiko vastaus löytyä Tanskan uudesta kirjastomallista?

KUVIO 1. Tanskan kirjastomalli. Tuliainen, viitattu 15.10.2014. (tekijän suomennos)

Espon Entressen ja Helsingin Kirjasto 10:n lisäksi hyvä esimerkki tapahtumapainotteisesta kirjastosta löytyy myös Pohjois-Suomesta. Sodankylän, Pelkosenniemen ja Savukosken kuntien alueella toimiva Sompion kirjasto voitti vuonna 2013 Vuoden Kirjastokehittäjä -palkinnon. Palkinto on tunnustus ansiokkaasta kirjastopalvelujen kehittämisestä. Sompion kirjaston monipuolinen toiminta osoittaa, että kohdistamalla monen pienen kirjaston voimavarat oikein ja tehokkaasti, saadaan aikaan kattavia, asiakkaita ajatellen suunniteltuja palveluita. Palveluita kohdistetaan lapsille, nuorille, aikuisille ja ikääntyneille, suomen ja saamen kielellä. Sompion kirjaston vahvuuksia ovat joustavuus organisoinnissa, asiakkaiden kuunteleminen ja rohkeus kokeilla uusia asioita. (Sompion kirjasto 2014, viitattu 11.11.2014.) Juuri näitä piirteitä myös muiden kirjastojen tulisi toiminnassaan korostaa ja uskaltaa tehdä rohkeita, asiakasta palvelevia ratkaisuja.

3.3 Tapahtumien järjestäjä

Kirjastot kilpailevat kansalaisten vapaa-ajasta monien muiden toimijoiden rinnalla ja sen tähden ne pyrkivät olemaan matalan kynnyksen paikkoja, joissa asiakkaita palvellaan monipuolisesti (Eräpäivä! 2011, 93). Muutosten edessä kirjastojen on pyrittävä säilyttämään statuksensa houkuttelevana, ajantasaisena paikkana, jonne asiakkaiden on helppo tulla.

Kirjaston on ennustettu tulevaisuudessa panostavan entistä enemmän erilaisten tapahtumien järjestämiseen. Monenlaisia tapahtumia on tietenkin järjestetty ja yhä järjestetään kirjastoissa ympäri Suomen. Vuonna 2013 yleisissä kirjastoissa järjestettiin yhteensä lähes 28 000 erinäistä tapahtumaa, joiden lisäksi pidettiin noin 6 700 näyttelyä. Näissä tapahtumissa osallistujia oli yhteensä yli 756 000. (Kirjastot.fi 2014, viitattu 11.11.2014.) Tiedonhaunopetukset, koululaisten näyttelyt ja satutunnit ovat ehdottomasti arvokasta toimintaa kirjastoissa, mutta näiden vanhojen toimintamallien rinnalle mahtuu vielä paljon täysin uusia toimintamuotoja, joille olisi vain annettava mahdollisuus.

Kirjastot usein keuhuvat pysyvänsä niin sanotusti ajan hermolla. Aktiivinen ja tapahtumarikas kirjasto on kiinnostava ja suosittu paikka. Hyvin perustehtävänsä suorittava, mutta myös monipuolisesti toimintaa järjestävä, moderni elämyskirjasto on paikka, joka säilyttää vanhat asiakkaansa ja saa uusia. Kirjastojen tulisi mielestäni panostaa entistä enemmän avoimuuteen ja joustavuuteen. Sen sijaan, että asioita perustellaan sillä, että ”ei meillä ole ennenkään niin tehty” tai ”ei se kuulu kirjastoon” voitaisiin pikemminkin miettiä miksi ei? Kirjastossahan voi oikeastaan tehdä mitä vain, kun käytetään tarpeeksi mielikuvitusta. Mielestäni kirjaston olisi jatkossa panostettava entistä enemmän palveluihin, jotka eivät ole vahvasti sidoksissa kirjaston aineistoon. Erilaisten tapahtumien kirjo on valtava. Kirjastojen on vain uskallettava astua ulos vanhoista kaavoista ja antaa vaihtoehtojen runsauden lumota itsensä.

Myöskään aineiston tarjoamia mahdollisuuksia ei sovi unohtaa. Esimerkiksi kirjastojen erinomaisten kirja-, musiikki- ja dvd-kokoelmien pohjalta voi syntyä valtava määrä erilaisia tapahtumia ja toimintamuotoja, kun ollaan kekseliäitä. Esimerkiksi luvussa 2 esittelemäni kirjavinkkaus sisältää monia eri suuntauksia ja mahdollisuuksia, joita kirjastojen tulisi mielestäni hyödyntää enemmän ja monipuolisemmin. Lisäksi olisi hienoa, jos muutkin kohderyhmät kuin vain koululaiset otettaisiin vinkkauksissa huomioon.

Tällä hetkellä Suomessa kaivattaisiin selkeää linjausta siitä, mihin suuntaan kirjastomme ovat muuttuvassa maailmassa menossa (Eräpäivä! 2011, 75). Yhteistä näkemystä ei vielä ainakaan tähän mennessä ole syntynyt. Kirjaston uuden roolin suunnitseminen, toteuttaminen ja täydellinen omaksuminen tulee vaatimaan kirjastoilta ja niiden työntekijöiltä paljon. Muutokset eivät aina ole helppoja, varsinkin, jos riveistä löytyy paljon muutoksenvastaisia ihmisiä. Kirjaston tehtävä on vastata asiakkaiden tarpeisiin sopivilla palveluilla ja kun asiakkaiden tarpeet muuttuvat, on myös kirjaston palveluiden vastaavalla tavalla muututtava.

4 KOHDERYHMÄNÄ KOTIÄIDIT

Miettiessäni opinnäytetyöni toiminnallista osuutta, lähdin liikkeelle siitä, millaista toimintaa itse olen joskus kirjastoon kaivannut. Harrastuksia, aktiviteetteja ja kontakteja minulla oli vähiten silloin, kun olin äitiyslomalla ja hoitovapaalla. Kun on kotona lapsen kanssa eikä rahaa ole kovinkaan paljon, ovat harrastusmahdollisuudet myös melko vähäiset. Seurakunnan perhekerho oli mukava piristys kerran viikossa ja paikka, jossa pystyi viettämään aikaa muiden äitien ja lasten kanssa, mutta sen lisäksi aktiviteetteja oli erittäin vähän. Aloin miettiä kotiäitien arkea ja mahdollisuutta järjestää heille jotakin toimintaa kirjastossa.

4.1 Myös äideille suunnattua toimintaa

Kotona oleville vanhemmille tarjotaan paljon erilaisia aktiviteetteja: on vauvajumppaa, vauvojen värityksiä ja musiikkileikkikouluja ja vaikka mitä muuta. Ainakin, jos asuu isommalla paikkakunnalla. Vauvavoimistelut ja musiikkileikkikoulut sekä muut toiminnot, joihin äidit voivat lastensa kanssa osallistua ovat mukavia virikkeitä lapsille. Aikuisille suunnattuja ne eivät kuitenkaan ole, sillä aikuinen on monesti mukana vain, koska lasta ei voi jättää kerhoon yksin. Toiminnoissa mennään paljon lasten ehdoilla.

Entäpä ne, joiden kotikunnassa ei juuri toimintaa järjestetä? Seurakunnan perhekerhoja toimii monilla pienemmilläkin paikkakunnilla ja ne ovatkin hyvää ajanvietettä sekä lapsille että vanhemmille. Lapset voivat leikkiä yhdessä, samalla kun äidit voivat vaihtaa kuulumisia keskenään. Samalla periaatteella halusin kirjallisuuspiirinikin toimivan: toivoin sen olevan ajanvietettä, jonka lomassa äidit voisivat tavata toisiaan. Lisäksi piirissä on selkeästi otettu myös vanhemmat huomioon, sillä vinkkaukset on suunnattu sekä lapsille että aikuisille.

Seurakunnan ja muiden organisaatioiden, kuten Mannerheimin Lastensuojeluliiton järjestämiin kerhoihin liittyy yksi suuri etu: ne ovat maksuttomia tai ainakin erittäin edullisia. Joidenkin kerhojen välipalasta saattaa joutua muutaman euron maksamaan, mutta osallistumismaksuja, jäsenyysmaksuja tai muita sellaisia ei ole. Tämä pätee tietysti myös kirjaston toimintaan. Maksuttomuus takaa sen, että toiminta on kaikkien saatavilla, varakkuudesta riippumatta. Lisäksi kirjasto löytyy lähes poikkeuksetta pienemmistäkin kunnista.

Kotiäitien aktiivisuutta osallistua erilaisiin tapahtumiin on mielestäni ehdottomasti kannustettava. Monipuolistamalla aktiviteettien kirjoa sekä markkinoimalla palveluja tehokkaasti, heidät voitaisiin saada helpommin liikkeelle. Perhekerho tai kirjaston vinkkaustilaisuus ei välttämättä sovi jokaiselle, joten muitakin (maksuttomia) palveluita olisi ehdottoman tärkeä kehittää. Näitä palveluita voitaisiin mielestäni hyvinkin järjestää edelleen kirjastossa: tapahtuman ei tarvitsisi olla kirjoihin tai muuhun aineistoon sidottua, vaan käsittää jotakin ihan muuta. Kirjastoammattilaiset ovat palvelun ammattilaisia ja monilla on erityisosaimista sekä kiinnostuksen kohteita, joista palveluita voitaisiin lähteä kehittämään. Kirjaston tiloja voidaan myös tarjota muidenkin organisaatioiden toiminnan tukikohdaksi. Eikö kirjastoihin juuri sitä varten ole järjestetty monitoimi- tai kokoustiloja, että niitä käytettäisiin? Näitä tiloja tulisi tietenkin myös muistaa markkinoida. Monet asiakkaat eivät välttämättä ole edes tietoisia kirjastossa mahdollisesti sijaitsevista varattavista ryhmätiloista.

4.2 Yksinäisyys

Luettuani paljon kotiäitien kirjoittamia blogeja sekä seurattuani netissä kotiäitien kesken käytyjä keskusteluita, uskallan väittää, että monet kotiäidit Suomessa ovat yksinäisiä, osa jopa masentuneita. Tämä tietenkin kattaa vain osan kotona olevista äideistä. Osalle kotona oleminen sopii hyvin, eikä se vaikuta negatiivisesti henkiseen hyvinvointiin. Monien keskustelupalstojen perusteella, kotiäidit kuitenkin tuntevat olonsa usein yksinäisiksi ja ulkopuolisiksi, etenkin, jos omilla tuttavilla ei ole lapsia tai he asuvat kaukana.

Amerikkalainen tutkimus osoittaa, että työhönsä palaavat äidit voivat kotiäitejä henkisesti paremmin. Yksinäisyys ja eristyneisyys aiheuttavat kotiäideille muita äitejä enemmän masentuneisuutta, surua, vihaa sekä huolta. Tutkimus osoittaaakin, että nainen on onnellisempi, kun hän pystyy yhdistämään työn ja perhe-elämän. (Today 2012, viitattu 30.10.2014.) Evoluutiotutkija Markus J. Rantalan mukaan kotiäidin työ on raskasta. Valvotut yöt ja yksin pärjääminen voivat helposti käydä äidille liian raskaiksi ja lasta kotona hoitaessaan hän voi helposti masentua. Masentunut äiti taas ei ole hyväksi lapsen kehitykselle. (Koivuniemi 2013, viitattu 1.11.2014.)

Kotona olevat vanhemmat voivat siis uupua helposti, varsinkin, jos lähellä asuvista omaisista koostuva tukiverkosto on huono. Joillakin vanhemmilla ei välttämättä asu yhtäkään tuttua ihmistä samalla paikka-

kunnalla, jolta voisi ajoittain saada lapsenhoitoapua tai aikuista seuraa. Vaikka lasten kanssa kotona tekemistä yleensä löytyykin, on mahdollista, että vanhempi tuntee olonsa yksinäiseksi ja ulkopuoliseksi. Yksinäisyys ei ole sidottu siihen onko fyysisesti yksin. Yksinäisyys on henkinen tila. Kun aikuista seuraa on vähän tarjolla, se vaikuttaa ihmiseen, varsinkin, jos on aiemmin tottunut siihen, että työkavereita, ystäviä ja muita tuttuja näkee lähes päivittäin. Kotona ollessa päivät loppujen lopuksi muotoutuvat hyvin samankaltaisiksi. Kun ollaan päivä toisensa jälkeen samoissa tiloissa ja liikutaan korkeintaan kauppaan tai leikkikentälle, voi arki alkaa tuntua hyvinkin yksitoikkoiselta ja tylsältä.

Mielestäni olisi tärkeää huomioida kotiäitien hyvinvointi entistä paremmin. Syrjäytymisen ja masentumisen riskit ovat suuret kotona olevilla vanhemmilla. Etenkin, jos kotona oleminen on seurausta epäonnistumisesta työhaussa, ovat henkisen pahoinvoinnin ainekset kasassa. Kotiin jumiutuneen äidin voi olla haasteellista lähteä tapaamaan muita samassa tilanteessa olevia. Pitkään jatkunut kotiäitiys voi myös vaikuttaa negatiivisella tavalla äidin itsetuntoon, mikä taas vaikeuttaa työnhakua tai opintojen aloittamista (Koivuniemi 2012, viitattu 1.11.2014).

Vuosia kotona olleen naisen voi olla hyvin vaikea saada töitä. Kotona töissä olemisesta ei saa palkkaa eikä huomionarvoista työkokemusta. Kuten kotiäitiys osalla äideistä vaikuttaa negatiivisesti työmaailmaan paluuseen, toimii asia myös toiseen suuntaan. Mikäli työolot ovat naiselle epätyytyttävät, hän jää helposti kotiin hoitamaan lapsia tarkoitettua pidemmäksi aikaa. Työelämä voi aiheuttaa naisille epämuokavia tunteita, joita he pakenevat kotiin. Töiden puute tai työhaussa koituvat pettymykset aiheuttavat naisille häpeää ja kelpaamattomuutta, joten vetäytyminen työelämästä kokonaan auttaa heitä väistämään näitä tunteita. (Pelkonen 2012, viitattu 1.11.2014.) Pitkä kotiäitiys aiheutuu siis usein työttömyydestä tai huonoista työoloista. Tämä selvästi kertoo siitä, että myös äitien työssäjaksamiseen tulisi parantaa aiempaa enemmän.

4.3 Arvostus

”Mä olen ollut 15 vuotta kotona ja kaikki ovat tehneet mielipiteensä hyvin selväksi, että mun pitäis olla töissä tienaa massa eikä kotona makaamassa” (Vauva.fi 2012, viitattu 1.11.2014). Kuten edellisen luvun kirjoittanut nettikeskustelija toteaa, kotona olevien äitien toimintaa ei katsota hyvällä. Bloggeja ja nettikeskusteluita lukiessani törmäsin useaan otteeseen myös siihen, että kotiäidit tuntevat saavansa

paljon kritiikkiä valinnastaan olla kotona. Kotiäitiyttä ei välttämättä suvaita, päinvastoin äitien ajatellaan olevan laiskoja ja mukavuudenhaluisia. Kotiäidin uraa ei juuri Suomessa arvosteta.

Kotiäidit voivat kokea jopa rasismin kaltaista vihapuhetta. Kehityspsykologian asiantuntijan Aric Sigmanin mukaan Britanniassa kotiäitejä pidetään laiskoina, tyhminä ja rumina naisina. Vihapuheen voimakkuus on aiheuttanut maassa sen, että kotiäitiyden hyvistä puolista puhuminen on muuttunut vaikeaksi. Suomessa vihapuhe ei ole yhtä aggressiivista. Kotiäitiys on täysin hyväksyttävää vielä, kun lapsi on alle kolmevuotias. Vanhempien lasten kanssa kotiin jäämistä pidetään itsekkäänä ja laiskana toimintana. Ura- ja menestyskeskeisessä yhteiskunnassa kotiäitiyttä ei osata arvostaa. (Uro 2014, viitattu 1.11.2014.)

5 KIRJALLISUUSPIIRI

Opinnäytetyöni sisältää toiminnallisen osuuden. Toiminnallinen opinnäytetyö on vaihtoehto ammattikorkeakoulun tutkimukselliselle opinnäytetyölle, joka tavoittelee ammatillisessa kentässä käytännön toiminnan ohjeistamista sekä toiminnan järjestämistä ja järjeistämistä. Työ voidaan toteuttaa tekemällä esimerkiksi jokin ammatilliseen käytäntöön suunnattu ohje tai opas tai esimerkiksi järjestämällä jokin tapahtuma, kuten konferenssi, kokous tai näyttely alaan liittyen. Raportointi toiminnallisessa opinnäytetyössä toteutetaan tutkimusviestinnän keinoin. (Vilka & Airaksinen 2003, 9.)

Opinnäytetyöni toiminnallisena osuutena järjestin tapahtumasarjan eli äiti-lapsi -kirjallisuuspiirin Haukiputaan kirjastossa. Piiri oli suunnattu kotona oleville vanhemmille ja heidän lapsilleen. Piirin kokoontumisissa tarkoituksena oli kirjojen vinkkaaminen sekä lapsille että aikuisille, yhteisen ajan viettäminen sekä mahdollisuus tutustua uusiin ihmisiin. Piirillä oli siis sekä sivistyksellinen että sosiaalinen tavoite.

Opinnäytetyöni toiminnallinen osuus on suunnattu sekä kotivanhemmille että lapsille. Halusin kirjallisuuspiirin olevan osittain myös vanhemmille suunnattu, jotta hekin saisivat siitä enemmän irti ja jotta vinkauksissa olisi myös aikuisille suunnattua kirjallisuutta. Kotiäitiyden myötä monien äitien omat kiinnostuksen kohteet saattavat joutua väistymään, kun lasten viihtyminen, tarpeet ja harrastukset otetaan ensisijaisesti huomioon. Siksi mielestäni oli erittäin tärkeää, että piirissä on osuus selkeästi myös vanhemmille.

5.1 Äiti-lapsi -kirjallisuuspiiri – termin valinta

Päädyin valitsemaan vinkkaustuokiolleni nimeksi äiti-lapsi -kirjallisuuspiiri harkinnan kautta. Tarkoituksena oli, että piiri olisi suunnattu sekä kotona oleville äideille että isille. Vanhempi-lapsi -termi ei kuitenkaan kuulosta yhtä toimivalta kuin äiti-lapsi -yhdistelmä. Lisäksi oletusarvona yleensä on, että naiset osallistuvat tämän kaltaisiin aktiviteetteihin pääsääntöisesti miehiä helpommin. Lisäksi on edelleen tavallisempaa, että äiti on lasten kanssa kotona eikä isä. Vaikka päädyin käyttämään termiä äiti-lapsi, en halunnut sen sulkevan isiä pois. Siksi tekemässäni esitteessä mainitaan piirin olevan suunnattu kotona oleville *vanhemmille*, piirin nimestä huolimatta. Lisäksi mainostaessani piiriä henkilökohtaisesti perhekahvilassa ja -kerhossa, mainitsin erikseen, että sekä äidit että isät ovat piiriin tervetulleita. Kirjaston

nettisivuilla ja Facebook-seinällä piiriä mainostettiin vanhempi-lapsi -kirjallisuuspiirinä, väärinkäsitysten välttämiseksi.

Lukupiiri-käsite on kirjastoissa tuttu. Sanana se on ytimekäs, mutta tarkoittaa perinteisesti sitä, että piirissä käsiteltävä kirja on luettava etukäteen. Kirjallisuuspiiri-sana saattaa tuntua raskaalta, mutta mielestäni se oli parempi vaihtoehto, kuin esimerkiksi vinkkaustuokio tai vinkkaushetki, koska piirissä oli tarkoitus myös keskustella kirjoista ja kirjallisuudesta eikä pelkästään kuunnella vinkkauksia.

5.2 Haukipudas ja Haukiputaan kirjasto

Haukipudas liitettiin osaksi Oulun kaupunkia kuntaliitoksen myötä 1.1.2013. Samalla Ouluun liittyivät Kiiminki, Oulunsalo ja Yli-li. (Oulun kaupunki 2014a, viitattu 8.10.2014.) Oulun kaupungin tilastollisen vuosikirjan mukaan Haukiputaan suuralueella asui vuoden 2013 lopussa yhteensä 13 047 asukasta, joista 1650 eli noin 12,6 prosenttia oli alle kouluikäisiä (0 – 6-vuotiaita). 7 – 12-vuotiaita taas oli 1410 eli 10,8 prosenttia koko alueen väestöstä. (Oulun kaupungin tilastollinen vuosikirja, 24 – 26.) Lapsia ja lapsiperheitä on siis paljon, varsinkin verrattaessa muihin Oulun suuralueisiin.

Vaikka Haukiputaasta tuli osa suurta uutta Oulua vuoden 2013 alkaessa, alueen kirjastojen välinen yhteistyö ja yhteinen verkkokirjasto OUTI aloitti toimintansa jo vuotta aiemmin. Oulun kaupunginkirjastossa on käytössä aluemalli, mikä merkitsee sitä, että Oulun alue on jaettu neljään alueeseen: keskiseen, pohjoiseen, eteläiseen ja itäiseen alueeseen. Pohjoiseen alueeseen Haukiputaan kirjaston lisäksi kuuluvat Aseman, Kellon, Martinniemen, Rajakylän, Ritaharjun ja Pateniemen kirjastot. (Oulun kaupunki 2014b, viitattu 8.10.2014.) Haukiputaan kirjasto on Oulun kaupunginkirjaston pohjoisen alueen aluekirjasto.

Haukiputaan aluekirjasto sijaitsee keskeisellä paikalla Haukiputaan keskustassa. Kirjaston tiloissa on lehtilukusali, lukupaikkoja ja opiskeluhuone sekä vuokrattavia näyttelytiloja (Oulun kaupunki 2014c, viitattu 8.10.2014). Lisäksi tiloihin kuuluu satuholvi, jossa muun muassa satutunnit pidetään. Esimerkiksi päiväkodeilla on mahdollisuus saada satuholvi tarvittaessa käyttöönsä. Kun holvi ei ole satutunnin tai jonkin ryhmän takia varattu, sen ovi on aina auki ja tila asiakkaiden käytettävissä. (Herukka, sähköpostiviesti 23.10.2014.)

Haukiputaan kirjasto järjestää aktiivisesti monipuolista toimintaa tiloissaan. Perinteinen satutunti järjestetään kerran viikossa. Esikoululaisille kirjasto järjestää niin sanottua kirjaleikkiä, jossa eskarilaiset tutustuvat kirjastoon ja kirjastossa käyttäytymiseen sekä kuulevat kirjojen oikeasta käsittelystä leikkien muodossa. Heille opetetaan myös leikin kautta aakkosia ja hyllyjärjestystä. Esikoululaiset saavat omat kirjastokortit, joilla he voivat harjoitella lainaamista omatoimisesti. (Herukka, sähköpostiviesti 23.10.2014.)

Yhteistyö kirjaston ja koulujen välillä on tiivistä. Kirjavinkkausta järjestetään kaikille kunnan kolmas- ja kahdeksaluokkalaisille sekä pyydettyä myös muille luokka-asteille, mikäli kirjaston henkilökunnalla on siihen aikaa. Lisäksi kirjasto järjestää Kirjastoreitin mukaisesti tiedonhaunopetusta. (Herukka, sähköpostiviesti 23.10.2014.) Kirjastoreitti on Oulun kaupunginkirjaston ja Oulun alueen koulujen välistä yhteistyötä, jonka myötä koululaiset oppivat käyttämään kirjastoa apuna tiedonhaussa. Tavoitteena on, että koululaisille kehittyisi monipuolinen tiedonhankintataito. Lisäksi nuorten lukuinnostusta pyritään lisäämään kirjavinkkauksen avulla. (Oulun kaupunki 2014d, viitattu 27.10.2014.)

Syksyllä 2014 joka toinen torstai kirjaston satuholvissa vierailee lukukoira Curttu, jolle lapset saavat lukea 10 minuuttia kerrallaan valitsemastaan kirjasta (Herukka, sähköpostiviesti 23.10.2014). Lukukoira-toiminta on hyvin suosittua niin Oulussa kuin muuallakin Suomessa ja siitä on saatu runsaasti positiivista palautetta. Kirjan ääneen lukeminen koiralle ei luo lapselle paineita, sillä koira ei keskeytä eikä korjaa virheitä, vaan kuuntelee lasta kärsivällisesti (Nykyri & Pirttikoski 2014, viitattu 27.10.2014). Lukukoira auttaa lasta rauhoittumaan ja keskittymään lukemiseen. Lukukoirista on hyötyä myös esiintymisjännityksestä tai lukihäiriöstä kärsiville ihmisille. (Törnroos & Lötjönen 2014, viitattu 27.10.2014.)

Kun aika ja resurssit antavat myöten, kirjasto pyrkii järjestämään myös tavallisuudesta poikkeavaa toimintaa, kuten esimerkiksi hyvin suosittuja nukketheateriesityksiä ja lasten musiikkitapahtumia. Kirjavinkkauksia järjestetään silloin tällöin kirjaston ulkopuolella, esimerkiksi Mannerheimin Lastensuojeluliiton perhekahviloissa. (Herukka, sähköpostiviesti 23.10.2014.)

Aikuisille asiakkaille toimintaa järjestetään kausiluonteisesti, kuten esimerkiksi viimeisimpänä, syksyllä 2014 järjestettiin Tarina torstai -tapahtuma, jossa asiakkaille kerrottiin tarinoita Haukiputaasta. Aiemmin kirjastossa on opetettu muun muassa tablettitietokoneiden käyttöä. Myös kirjailijavierailuja järjestetään silloin tällöin. (Herukka, sähköpostiviesti 23.10.2014.)

5.3 Markkinointi

Markkinointi tarkoittaa yrityksen tai organisaation ulkoisia toimintoja, joilla pyritään lisäämään myyntiä tai tuotteiden houkuttelevuutta. Markkinointi siis auttaa organisaatiota ja asiakkaita löytämään toisensa. (Helinsky 2012, 13 – 14.) Mainonta on osa markkinointiviestintää. Mainonta on tavoitteellista tiedottamista, joka yleensä kohdistuu suureen ihmisjoukkoon. Mainonnan avulla voidaan tiedottaa esimerkiksi palveluista, tavaroista tai ihmisistä. Mainonta käsittää kolme muotoa: mediamainonta, suoramainonta ja täydentävä mainonta. Kirjallisuuspiiriä mainostaessani käytin hyväkseni suoramainontaa, jossa mainonnan kohderyhmä on rajattu pienemmäksi. (Markkinointisuunnitelma 2014, viitattu 24.10.2014.)

Tärkeää mainostamisessa on tunnistaa kenelle tuotetta mainostetaan eli mikä on mainostuksen kohderyhmä. Mainonnan kohderyhmä on keskeinen asia mainonnan suunnittelussa. (Markkinointisuunnitelma 2014, viitattu 24.10.2014.) Mainonnan kohderyhmä oli tässä tapauksessa erittäin helppo rajata: kohderyhmä käsittää kotona olevat vanhemmat ja heidän lapsensa.

Ratkaisevaa on se, että käyttää mainostukseen sopivia mainosvälineitä. Mainosvälineiden valinnalla pyritään löytämään ne mainontakeinot, joilla mainostajan sanoma saadaan vastaanottajalle mahdollisimman taloudellisesti ja tehokkaasti (Markkinointisuunnitelma 2014, viitattu 24.10.2014). Päädyin käyttämään hyväkseni perinteistä mainontakeinoja eli esitteitä sekä uudempaa mainostuskanavaa eli internetiä sekä sosiaalista mediaa, joiden avulla ihmiset tavoittaa nykypäivänä helposti.

Mainostin kirjallisuuspiiriä usean eri kanavan kautta. Piiristä oli tiedote kirjaston nettisivuilla sekä Facebook-seinällä. Mainostin sitä myös itse Facebookissa muun muassa suosittuun Puskaradio-yhteisön sivulla. Tein esitteitä (liite 1), joita laitettiin Haukiputaan kirjastoon esille ilmoitustauluille sekä lainaustiskille, josta asiakkaat pystyivät ottamaan niitä mukaansa. Lisäksi vein ilmoituksia Haukiputaan neuvolaan, muutamiin kauppoihin sekä Rauhanyhdistykselle.

Paperisten ilmoitusten lisäksi kävin henkilökohtaisesti kertomassa kirjallisuuspiiristä Haukiputaan seurakunnan perhekerhossa sekä Mannerheimin Lastensuojeluliiton perhekahvilassa. Molemmilla vierailuilla tavoitin useita vanhempia. Jaoin heille piiriä koskevat tiedotteet ja kerroin piiristä yksityiskohtaisemmin. Seurakunnan kerhossa vastaanotto oli erityisen lämmin ja muutama äiti ja yksi isä tuli juttelemaan ja kyselemään lisää tietoa piiristä jälkikäteen.

5.4 Kirjojen valinta ja kirjallisuuspiirin suunnittelu

Kirjavinkkaustuokioiden suunnittelussa lähdin liikkeelle siitä, kuinka kauan yhden tuokion on tarkoitus kestää. Olimme puhuneet kirjastonjohtaja Raija Seppäsen kanssa ja tulleet siihen tulokseen, että 30 – 45 minuuttia olisi sopiva aika. Valitsin ensimmäistä vinkkaustuokiota varten neljä lastenkirjaa ja neljä aikuisten kirjaa (kirjat listattu liitteessä 2), seuraavalle kerralle yhden aikuisten kirjan vähemmän. Kolmanteen vinkkaukseen, jota en ikävä kyllä voinut pitää, koska osallistujia ei ollut, valitsin yhteensä kolme lastenkirjaa ja kolme aikuisten kirjaa. Käytin kirjojen valinnassa *mäty-periaatetta*. Mäty- eli mä tykkään -periaatteen mukaan vinkataan kirjoja, joista vinkkaaja itse pitää. Periaate edellyttää, että vinkattava kirja on ollut lukijalleen elämys. (Lastenkirjastokurssi 2014c, 29.10.2014.)

Koska vinkkaustuokion pituudeksi oli suunniteltu 30 – 45 minuuttia ja ensimmäiselle kerralle valmistelin vinkit kahdeksasta kirjasta, pyrin suunnittelemaan vinkit noin 4 – 5 minuutin mittaisiksi. Toisella kerralla vähensin vinkkien määrän seitsemään, mutta pyrin pitämään yhden vinkin keston samana kuin edellisellä kerralla. Kun viimeiselle vinkkauskerralle valitsin vain kuusi kirjaa, suunnittelin vinkkien olevan hieman pidempiä, noin kuuden tai seitsemän minuutin mittaisia, mikä antoi enemmän aikaa lukunäytteiden lukemiseen. Suunnittelusta huolimatta vinkit olivat toki kirjasta riippuen hieman erimittaisia ja vinkkaustilanteessa ne tietenkin hieman muuttivat muotoaan. Vinkkaustuokiot olivat kuitenkin sen mittaisia kuin mitä oli etukäteen suunniteltu, samoin yksittäiset vinkit pysyivät mielestäni sopivan mittaisina.

Halusin valita paljon kotimaista, melko tuoretta kirjallisuutta. Se osoittautui helpoksi tehtäväksi, koska meillä on paljon laadukasta kotimaista kirjallisuutta, erityisesti kuvakirjallisuutta. Paljon lukeneena oli hyvin antoisaa päästä valitsemaan vinkattavia kirjoja niin aikuisille kuin lapsillekin. Pyrin vinkattavia kirjoja valitessani siihen, että jokaisen vinkkauskerran vinkkisetti olisi sopivan monipuolinen. Lapsille valitsin kuvakirjojen lisäksi joka kerralle yhden satukirjan sekä yhden runokokoelmankin. Kuvakirjoja valitessa yritin saada myös niiden joukkoon vaihtelevuutta, esimerkiksi erilaisten teemojen ja kuvitustyylien avulla. Valitsin lapsille vinkattavaksi kirjoja, jotka pääasiassa sopisivat alle kouluikäisille. Osa kirjoista oli kuitenkin myös alakouluikäiselle sopivia. Pienten lasten yksinkertaisimmat koskettelu- ja kuva-sanakirjat jätin suosiolla vinkkauksen ulkopuolelle, sillä ne eivät juuri sovi vinkattaviksi.

Aikuisille halusin myös tehdä mahdollisimman vaihtelevat vinkkisetit, omien tietojeni ja kiinnostuksen kohteideni rajoissa. Tämä sulki automaattisesti pois esimerkiksi sota- ja eräkirjat, mutta koska oletta-

muksena oli, että piiriin todennäköisesti tulisi enemmän äitejä kuin isiä, se ei oikeastaan ollut ongelma. Lukemattomuutta selitetään monesti sillä, että aikaa kirjoille ei ole. Halusin näyttää, ettei se ainakaan aina pidä välttämättä paikkaansa ja valitsinkin kahteen ensimmäiseen vinkkauskertaan molempiin myös yhden hyvin ohuen kirjan (Haurun *Paperinarujumala* sekä Janssonin *Kesäkirja*). Halusin myös, että jokaisella vinkkauskerralla kirjoja olisi aikuisillekin useammasta eri genrestä.

Luin kaikista lapsille vinkkaamistani kirjoista näytteen. Uskon lukunäytteiden olevan alle kouluikäisille lapsille vinkkauksen suurinta antia. Kuvien näyttäminen ja tarinan pätkän lukeminen toimii pienten lasten kohdalla varmaankin parhaiten, kun halutaan osoittaa, että kirja kannattaa lukea. Lisäksi myönnän nauttivani ääneen lukemisesta, joten tein sen erittäin mielelläni. Aikuisten kirjoista sen sijaan luin näytteen noin puolesta. Aikuisille näytteillä ei mielestäni ole niin suurta painoarvoa kuin lapsille vinkatessa. Lisäksi jotkut aikuisten romaanit eivät vain sovi kovin hyvin ääneen luettaviksi, vaan niistä saa enemmän irti juonta referoimalla.

5.5 Vinkkaustuokiot

Kotona oleville vanhemmille ja heidän lapsilleen tarkoitettu kirjallisuuspiiri järjestettiin neljä kertaa kesäelokuussa 2014. Ikävä kyllä vain kahteen kokoontumiseen tuli osallistujia. Kerron nyt kahdesta kerrasta, jolloin pidin kirjallisuuspiirin suunnitelmieni mukaisesti. Tarkempi kuvaus vinkkaushetkistä löytyy havaintopäiväkirjasta (liite 3).

Tuokio 2.7.

Kirjallisuuspiiriin osallistui neljä äitiä ja seitsemän lasta. Lasten ikäjakauma oli noin 1-10 vuotta. Aloitin piirin kertomalla, kuka olen, mistä tuokiossa on oikein kyse, mitä teemme ja kauanko piiri kestää. Kerroin piirin olevan hyvin epämuodollinen tilaisuus, joten keskeytyksistä, juttelusta sekä lasten leikkimisestä ei ole haittaa. Lisäksi huomautin, että mikäli jollakin olisi kysymyksiä tai kommentteja kirjoista, kuulisin niitä mielelläni.

Pyysin lapset lähemmäksi ja aloitin vinkkaamisen. Etenkin isommat, yli kolmevuotiaat lapset keskittyivät hienosti ja kuuntelivat vinkkausta. He myös keskeyttivät välillä ja tekivät kysymyksiä ja huomautuksia kirjoista, aivan kuten olin toivonutkin. Tein myös itse kysymyksiä lapsille. Kysyin heidän mielipiteitään

tarinasta ja siitä, miten se voisi jatkua. Kysyin heidän mielipiteitä kuvista ja pyysin heitä tutkimaan niitä sekä tarkastelemaan niiden yksityiskohtia. Lapset vastailivat kysymyksiin ja oli hienoa nähdä heidän vilpitön kiinnostuksensa kirjoja kohtaan. Pientä taustahälyä vinkkauksen aikana syntyi, muttei kuitenkaan häiriöksi asti.

Lapsille vinkattuani aloitin vinkkaamisen aikuisille. Isommat lapset ottivat sillä aikaa pelit ja lelut esiin. Yksi isoimmista meni lastenosastolle. Aikuisille vinkkaaminen sujui hienosti, pientä lasten leikeistä aiheutuvaa hälinää lukuun ottamatta. Piirin ajatuksena oli, että lapset ovat tervetulleita ja toivoin tunnelman olevan rento, joten en antanut leikkien äänien häiritä, vaan jatkoin vinkkaamista. Olin etukäteen hieman jännittänyt aikuisille vinkkaamista, mahdollisesti siksi, että lapsille olin jo aiemmin pitänyt esimerkiksi satutunteja, mutta aikuisille en ollut kirjastossa juuri esiintynyt. Vinkkaaminen sujui mielestäni kuitenkin oikein hyvin kokemattomuudestani huolimatta.

Osallistujia kirjallisuuspiirissä oli satuholvin kokoon nähden juuri sopivasti. Koin, että kuuntelijoiden huomio oli helppo kiinnittää vinkkaukseen ja saada ääni kuuluviin pienessä tilassa. Aikaa kului hieman suunniteltua enemmän, joten päätin seuraavaa kertaa varten valita vain kolme kirjaa aikuisia varten. Olin toivonut, että vinkattuani kirjat olisimme saaneet hieman keskustelua aikaiseksi, mutta sitä ei ikävä kyllä tapahtunut. Piiri kesti melkein 45 minuuttia, eikä aikaa keskustelulle juurikaan jäänyt.

Tuokio 23.7.

Paikalle tuli tällä kertaa yksi äiti kolmen lapsensa kanssa. Lapset olivat noin 5-, 3- ja 1-vuotiaat. Kaksi vanhempaa lasta kuunteli vinkkausta erittäin reippaasti ja nuorin istuskeli päiväunilta herättyään äitinsä sylissä tyytyväisenä. Lapset olivat hyvin tarkkaavaisia, mutta hieman ujoja, eivätkä aluksi juuri uskaltaneet vastata kysymyksiini. Loppua kohden he kuitenkin selvästi vapautuivat, nauroivat ja tutkivat kirjojen kuvia lähemmin. Juttelimme jokaisesta kirjasta hieman vinkattuani sen.

Vinkkauksen päätyttyä vanhemmat lapset syventyivät lautapeliin. Vinkkasin äidille valitsemani aikuisten kirjat. Tilanne oli hyvin luonnollinen ja rento, vaikka vinkkausta kuuntelikin vain yksi henkilö. Kuuntelija rohkaistui kysymään kysymyksiä ja vinkkauksen päätyttyä keskustelimme kirjoista, niin vinkatuista kuin muistakin. Rupattelimme säästä, lapsistamme ja muusta sen sellaisesta ja sain käsityksen siitä, mil-

laiseksi kirjallisuuspiiriin olin toivonut muodostuvan: paikaksi, jossa äidit voivat vaihtaa kuulumisiaan, keskustella kirjoista, lapsista tai mistä tahansa; paikka, josta voisi saada uusia tuttavuuksia.

Vaikka osallistujia oli toisella kertaa huomattavasti vähemmän, tunnelma oli rentoutunut ja välitön. Kirjallisuuspiirissäni ei kuitenkaan ollut kyse siitä, että paikalle tulisi mahdollisimman paljon ihmisiä, vaan siitä, että ne jotka sinne tulevat saavat siitä jotakin irti. Vinkkaaminen oli erityisen antoisaa, kun jokaiseen kuuntelijaan oli niin helppo keskittyä ja ottaa heidät täydellisesti vinkatessa huomioon. Erityisen tyytyväinen olin siihen, että etenkin äidille vinkkaamisesta muodostui vuorovaikutustilanne, jonka aikana kommunikoimme molempiin suuntiin sen sijaan, että hän olisi täysin hiljaa kuunnellut yksinpuheluani.

Mielestäni kirjallisuuspiirin kokoontumiset olivat onnistuneita. Olin rauhallinen, mutta reipas. Sain pidettyä kokoontumiset yhtenäisinä. Olin iloinen siitä, kuinka hyvin pienetkin lapset kuuntelivat vinkkausta ja kiinnostuivat kirjoista. Mieltä lämmitti myös se, että molemmilla kerroilla vinkkaamiani kirjoja lainattiin, vaikka juuri siihen en kirjallisuuspiirissäni pyrkinytkään. Olisin tietenkin toivonut, että jokaiseen kokoukseen olisi tullut osallistujia, mutta tärkeintä on, että sain pidettyä kirjallisuuspiiriä kaksi kertaa onnistuneesti. Kahdenkin vinkkauskerran jälkeen sain uusia ideoita vinkkaamiseen sekä sen verran kokemusta, että tiedän mitä seuraavalla kerralla vinkkauksessa kehittäisin.

5.6 Miten järjestetään äiti-lapsi -kirjallisuuspiiri?

5.6.1 Alkujärjestelyt

Tämä luku antaa ohjeita kehittämäni äiti-lapsi -kirjallisuuspiiriin järjestämiseen. Piiriä suunnitellessa kannattaa lähteä liikkeelle perusasioista. Piiri järjestetään asiakkaita varten, joten on hyvä miettiä selkeästi piiriin kohderyhmä. Onko piiri tarkoitettu ainoastaan äitejä vai myös isiä varten vai onko kyseessä sittenkin isä-lapsi -piiri? On myös harkittava, suunnitellaanko piiriä vain alle kouluikäisiä varten vai myös vanhempia lapsia varten. Kohderyhmän kartoittaminen aikaisessa vaiheessa on järkevää, sillä juuri kohderyhmän perusteella suunnitellaan markkinointi ja piiriin yksityiskohdat sekä tehdään aineistovalinnat vinkkaukseen.

Kun piiriin kohderyhmät ovat selvillä, voi kirjallisuuspiiriä alkaa suunnittelemaan tarkemmin. Piirissä on mahdollista vinkata mitä tahansa kohderyhmille sopivaa kirjastoaineistoa, mutta suosittelisin rajaamaan

vinkkaukset korkeintaan kahteen tai kolmeen eri aineistolajiin. Mahdollista on myös rajoittaa vinkit vain yhteen aineistolajiin, kuten esimerkiksi itse tein valitsemalla vinkkauksiin vain kirjoja. Tässä vaiheessa ei ole vielä oleellista valita yksittäisiä teoksia vinkkaustuokioihin, vaan vasta rajata osa aineistosta vinkkauksen ulkopuolelle. Tämä helpottaa markkinointia.

Jotta piiriä voidaan alkaa markkinoimaan, on päätettävä, missä piiriä aiotaan pitää. Mikä tila sopii piirille parhaiten? Optimaalisessa tilassa vinkkaajalla on oma näkyvä paikka, jonka ympärille kuuntelijoiden on helppo ja mukava kerääntyä. Lisäksi on mielellään oltava vapaata tilaa, jotta lapsilla on mahdollisuus leikkiä, piirtää tai pelata sen aikaa, kun aikuisille vinkataan kirjoja. Tila voi löytyä kirjastosta, mutta myös muut mahdolliset paikat, kuten asukastuvat, kerhotilat ja muut vastaavat sopivat tarkoitukseen. Kirjastossa vinkkaamisessa on kuitenkin etunsa, sillä mikäli kuuntelijat haluavat lainata vinkattuja kirjoja, kirjastossa heillä on siihen mahdollisuus.

Kun piirille sopiva tila on päätetty, on sovittava aikataulusta. Kuinka usein piiriä pidetään ja mihin aikaan? Mikä on yhden kirjallisuuspiirikerran pituus? Kokemuksen perusteella 30 – 45 minuuttia oli sopiva aika, mutta koska piirissä on mentävä asiakkaiden ehdoilla, voi yksi vinkkauskerta olla hieman lyhempi. Yli 45 minuutin tuokiota en suosittele pidettäväksi, jottei lasten aika käy pitkäksi. Tuokion pituuden mukaan on myös järkevää suunnitella, miten piirissä edetään: paljonko aikaa varataan lastenkirjojen vinkkaamiseen, aikuisten kirjojen vinkkaamiseen sekä mahdolliselle loppujutustelulle.

5.6.2 Markkinoinnin suunnittelu ja toteutus

Kun piiri on saanut selkeät ääriviivat ja toiminnan lähtökohdat ovat selvillä, on aika suunnitella tapahtuman markkinointia. Taas on hyvä lähteä liikkeelle kohderyhmästä: mistä potentiaaliset asiakkaat tavoittaa alueella parhaiten? Kaupat, neuvolat, perhekerhot ja muut paikalliset liikkeet ja organisaatiot ovat hyviä paikkoja mainostaa piiriä. Suunnitellaan tarkoituksenmukaiset, houkuttelevat esitteet, joissa kerrotaan lyhyesti ja ytimekkäästi piirin ajatus ja aikataulu. Esitteeseen on hyvä lisätä vinkkarin yhteystiedot. Esitteiden vieminen ilmoitustauluille on hyvä tapa markkinoida, mutta vielä paremmin mahdolliset asiakkaat tavoittaa kertomalla piiristä heille itse. Perhekerhoista ja erilaisista harrastepaikoista voi kysyä mahdollisuutta tulla kertomaan piiristä vanhemmille. On parasta suunnitella etukäteen, mitä piiristä aikoo vanhemmille kertoa. Itselle voi tehdä lyhyen muistilistan, jotta muistaa sanoa kaiken tarpeellisen, sillä esiintymistilanteissa jokin oleellinen asia saattaa unohtua. Sanasta sanaan valmista myyntipuhetta

ei kuitenkaan kannata tehdä, vaan kertoa piiristä luontevasti ja rauhallisesti omin sanoin. Kuuntelijat on yleensä helpointa vakuuttaa olemalla oma itsensä eikä ulkoa opettelemalla.

Erinomainen paikka markkinoida tapahtumaa, on itse kirjasto. Ilmoitustauluille, lainaustiskille ja esimerkiksi lastenosaston seinille voi asettaa piiristä tiedottavia esitteitä. Toinen merkittävä mainosväline on internet ja sen myötä tietenkin sosiaalinen media. Kirjaston verkkosivut sekä Facebook-ryhmä ovat hyviä kanavia tavoittaa ihmisiä, mutta myös muita mahdollisia reittejä pienten lasten vanhempien tavoittamiseksi kannattaa käyttää. Tapahtuman markkinoinnissa ylipäätään kannattaa käyttää luovuutta ja kaikkia mahdollisia keinoja tavoittaa kohderyhmä. Markkinoinnin tärkeyttä tapahtuman järjestämisessä ei voi liioitella, vaan pikemminkin on kannattavaa tehdä kaikkensa, jotta tapahtuma saa huomiota ja sen myötä myös osallistujia. Mikäli markkinointi tehdään yhdessä kirjaston kanssa, on tärkeää tehdä selkeä jako siitä, kuka huolehtii mistäkin markkinoinnin osa-alueesta. Kun jokainen tietää oman selkeän vastualueensa, tulevat asiat todennäköisemmin toteutettua suunnitellusti.

5.6.3 Kirjojen valinta

Markkinoinnin suunnittelun ja toteutuksen jälkeen, on aika siirtyä vinkattavien teosten valitsemiseen. Vinkattavat kirjat valitaan yleensä aina mäty-periaatteella (katso luku 5.4). Vinkattavaksi valitaan siis vain sellaisia kirjoja, joista vinkkari itse on nauttinut. Kuuntelija on helpompi saada vakuutetuksi kirjan erinomaisuudesta, jos vinkkari voi oman kokemuksensa perusteella kirjaa suositella. Sekä lapsille että aikuisille vinkkejä valitessa on hyvä panna merkille muutama asia: millaiset kirjat kohderyhmille sopivat? Ovatko kaikki valitsemasi kirjat mielestäsi varmasti kiinnostavia ja hyviä kirjoja?

Lapsille vinkkejä valitessa on mietittävä tarkkaan mahdollista ikäjakaumaa. Esimerkiksi kolme- ja viisivuotiaan kiinnostuksen kohteet ja keskittymiskyky voivat olla täysin eriävät. Toki jokainen lapsi on oma yksilönsä: pelkkä ikä ei ratkaise sitä, kuinka kehittynyt lapsi on tai kuinka helppoa hänen on seurata vinkkausta. Kaikkia ei ole mahdollista miellyttää eikä vinkkaukseen pysty ennakolta valitsemaan jokaista kiinnostavia kirjoja. Joitakin perusasioita voidaan kuitenkin olettaa. Kuvakirjat ovat hyviä vinkattavia lapsille. Pienet lapset tykkäävät kuunnella kirjojen tarinoita ääneen luettuna ja tutkia niiden kuvia, kun taas monet vasta lukemaan opettelevat voivat nauttia niiden lukemisesta itsenäisesti. Kuvat ovat tärkeitä, joskus tärkeämpiä kuin itse tarina, joten tylsä ja vanhahtava kuvitus ei välttämättä ole lasten keskuudessa hitti, vaikka tarina itsessään olisikin loistava. Onneksi uusissa lastenkirjoissa tämä on ymmärretty

ja kuvitus niissä onkin usein värikäs ja lapsenmielinen. Pienille lapsille vinkattaessa suosittelen pysymään melko uusissa teoksissa. Lapset eivät ymmärrä klassikoiden arvoa, vaan kaipaavat vauhtia, huumoria ja yllätyksiä. Käännöskirjallisuuskin pitää sisällään helmiä, mutta koska suomenkielinen lastenkirjallisuus on erittäin laadukasta, suosittelen käyttämään sitä runsaasti hyväksi.

Kuvakirjojen ohella lapsille voi vaihtelun vuoksi vinkata myös satuja. Satuja kuuntelemaan tottuneet lapset oppivat nauttimaan kirjallisuudesta myös ilman runsasta kuvitusta. Satu on monille lapsille parempi vaihtoehto iltalukemisena kuin kuvakirja, koska satuja kuuntelemalla on helpompaa rauhoittua. Vaikka visuaalisuus on todella tärkeää, on myös pelkkään kuuntelemiseen keskittyminen lapselle hyväksi. Kun kuvitusta ei tarvitse seurata, on myös omalla mielikuvituksella suuremmat mahdollisuudet ottaa ohjat. Myös runojen tai muun aineiston, kuten äänitteiden vinkkaamista lapsille on mahdollista kokeilla.

Aikuisille vinkkejä valitessa suosittelen panostamaan monipuolisuuteen. Mikäli ei ole jo valmiiksi tiedossa, että yleisö toivoo jotakin tiettyä genreä tai teemaa esiteltäväksi, on parasta valita vinkattavat kirjat niin, että jokainen niistä edustaa omaa tyyliään. Neljän rakkausromaanin esitleminen tuskin löytää yhtä monta innokasta lukijaa kuin yksi rakkausromani, yksi tietokirja, yksi elämäkerta ja yksi dekkari. Aikuisille on mielestäni mahdollista vinkata sekä kauno- että tietokirjallisuutta. Mikäli piiri on suunnattu sekä äideille että isille, on huolehdittava, etteivät kirjat ole liian vahvasti suunnattu jommallekummalle sukupuolelle. Liian rankkoja tai mielipiteitä jakavia aiheita sisältäviä kirjoja en suosittelen vinkattavaksi. Pieni ravistelu ei ole kenellekään haitaksi, mutta jonkun osapuolen loukkaamista tai mielten pahoittamista on vältettävä.

Sekä lasten- että aikuisten kirjat on mahdollista valita jonkin teeman mukaan. Lapsille voi esimerkiksi valita sesonkiaikana joulukuun liittyviä kirjoja tai aikuisille valita vain kirjoja, jotka ovat paikallisten taiteilijoiden tekemiä. Kirjavinkkaus taipuu moneksi, myös äiti-lapsi-kirjallisuuspiirissä, joten luvussa 2.4 esitlemiäni vinkkauksen eri muotoja on mahdollista käyttää hyväksi myös sen yhteydessä.

5.6.4 Vinkkien valmistelu

Kun vinkattavat kirjat on valittu, on aika valmistella niistä kirjavinkit. Vinkkejä ei voi suunnitella, jos ei ole lukenut kirjaa. Parhaassa tapauksessa vinkkari on lukenut kirjan vastikään ja muistaa sen hyvin, yksityiskohtineen. Kun kirjaan on tutustunut mahdollisimman hyvin, on mietittävä, mitä siitä kertoo paljasta-

matta liikaa. Joidenkin kirjojen kohdalla tämä voi olla haasteellista, mutta kirjan houkuttelevuuden kannalta, on parasta jättää enemmän kertomatta kuin kertoa liikaa. Oikeiden asioiden poimiminen kirjasta on välttämätöntä onnistuneen vinkin saavuttamiseksi. Vinkit on parasta pitää melko ytimekkäinä eikä juonta kannata alkaa selittämään liian yksityiskohtaisesti, etenkin kovin monimutkaisesta kirjasta. Lukunäytteitä kannattaa lukea. Ne antavat rehellisen kuvan kirjan kielestä ja tarinan luonteesta. Kaikki kirjat eivät sovi ääneen luettaviksi, joten lukunäyte voidaan valita vain niistä kirjoista, joiden kohdalla se toimii.

Vinkkien lisäksi piiriä varten on suunniteltava muu toiminta. Jos tahtoo piirin jälkeen syntyvän keskustelua, voi keksiä osallistujille valmiiksi kysymyksiä esimerkiksi vinkatuista kirjoista. Mikä oli mielestäsi kiinnostavin vinkatuista teoksista? Millaisia vinkkejä toivoisit kuulevasi seuraavalla kerralla? Lapsille on oltava toimintaa aikuisten osuuden ajaksi, joten mukaan on varattava viihdykettä. Toimivia juttuja ovat esimerkiksi lautapelit ja puuhakirjat. Pienemmille lapsille on hyvä olla mukana leluja, joista ei lähde kovaa ääniä, kuten esimerkiksi pehmoleluja, nukkeja ja pikkuautoja. Pehmolelut toimivat mukavana rekvisiittana myös lastenkirjavinkkauksessa. Huomioon kannattaa ottaa myös vauvojen viihtyminen. Huovan tai muun pehmeän alustan lisäksi vauvoille voi varata mukaan helistimiä sekä puhtaita muovileluja.

5.6.5 Vinkkauksen pitäminen

Huolellisen suunnittelun ja valmistelun jälkeen on aika viimein pitää vinkkaustuokio. Jos on kova jännittämään, kannattaa vinkkauksen pitämistä harjoitella ääneen joko itsekseen tai omalle pienelle kotiyleisölle. Jos pelkää unohtavansa jotakin, voi tueksi tehdä pienen muistilistan vinkkausta varten. Älä kuitenkaan kirjoita vinkkiä valmiiksi alusta loppuun, vaan ainoastaan suunnittele asiat, jotka kirjasta aiot mainita. Hyvä valmistautuminen on myös itsensä tsemppaamista. On oltava ylpeä siitä mitä tekee eikä antaa virheiden viedä esityksestä tarmoa.

Vinkkaustuokiolla on oltava selkeä aloitus ja lopetus. Tuokion alkaessa osallistujia tervehditään ja vinkkari esittelee itsensä. Samalla annetaan itsestä ensivaikutelma, kuva siitä, millainen piirin vetäjänä on. Vinkkauksen päättyessä osallistujia on kiitettävä ja osoitettava heille selkeästi tuokion olevan ohi. On kuitenkin tärkeää myös kannustaa asiakkaita lähestymään vinkkaria, mikäli heillä tuli vinkkeihin tai muihin seikkoihin liittyviä kysymyksiä.

Vinkatessa on muistettava, että kyse on vuorovaikutustilanteesta. Vinkkaus on huomattavasti antoisampaa, kun siitä ei muodostu vinkkarin yksinpuhelu vaan myös kuulijoilla on mahdollisuus mielipiteisiin ja havaintoihin. Kuulijoita voi kannustaa, yllyttää ja haastaa miettimään. Aktiivinen yleisö saa vinkkauksesta enemmän irti ja myös vinkkari nauttii tilanteesta enemmän saadessaan yleisöltään reaktioita. Vinkkaustuokion jälkeen vinkkarilla on mahdollisuus pyytää osallistujilta palautetta. Suullinen palaute on asiakkaan nopea antaa, mutta kirjallinen on usein suurempi, syvempi ja rehellisempi. Mikäli piirin toiminta jatkuu pidempään, on kirjallisen palautteen pyytäminen mahdollista. Palaute on piirin kehittämisen kannalta merkittävää.

5.6.6 Vinkkaamisen jälkeen

Vaikka kirjallisuuspiiri on alkanut, ei markkinointia sovi unohtaa. Uusien osallistujien saaminen voi olla piirin säilymisen ehto. Kun piirin pitämisen aika tulee, on muistettava, että oma asenne ja se miten piiriä vetää, markkinoi tapahtumaa paremmin kuin yksikään esite tai mainoslause. Oman persoonan pistäminen likoon on parempi kuin roolin vetäminen. Omien vahvuuksien tiedostaminen ja niiden käyttäminen hyväksi voi taata onnistuneen tapahtuman.

Yhteenvetona lista tärkeimmistä asioista, jotka tulee muistaa äiti-lapsi- kirjallisuuspiiriä järjestäessä:

- valitse kohderyhmät
- valitse vinkattavat aineistolajit
- päätä aikataulusta
- panosta markkinoinnin suunnitteluun ja toteutukseen
- tunne vinkattavat kirjat hyvin
- suunnittele vinkit huolellisesti
- huomioi piirissä sekä aikuiset että lapset
- pyri vuorovaikutukseen kuulijoiden kanssa
- ole oma itsesi
- luota itseesi!

6 POHDINTA

Ajatus äiti-lapsi -kirjallisuuspiiristä oli oman pohdintani tulos. Pyrin alusta alkaen siihen, että pääsisin opinnäytetyössäni yhdistämään monta minulle tärkeää asiaa. Lapset ovat lähellä sydäntäni ja halusin ehdottomasti, että opinnäytetyöni myötä pääsisin käsiksi lastenkirjastotyöhön. Tätä kautta aloin miettiä työni toiminnallisesti toteutettavaa puolta, sillä olin päättänyt, että työhöni kuuluisi myös toiminnallinen osuus. Toisena tärkeänä asiana pidän kotiäitien mahdollisuutta osallistua toimintaan sekä saada seuraa muista aikuisista. Oma kokemukseni lapsen kanssa yksin kotona olemisesta kannusti minua suunnittelemaan kirjastoon tapahtumasarjan, joka olisi suunnattu yhtä lailla lapsille kuin aikuisillekin. Kun pohdin erilaisia mahdollisia toimintamuotoja, päädyin valitsemaan kirjavinkkauksen, johon minulla ei aiemmin ollut mahdollisuutta päästä lähemmin tutustumaan. Vinkkauksen valitseminen toimintamuodoksi oli tietoisesti otettu riski, ottaen huomioon, ettei minulla ollut siitä aiempaa kokemusta. Opinnäytetyö osoittautui kuitenkin hyväksi tilaisuudeksi ottaa työmenetelmä haltuun. Nämä seikat saivat minut päättämään äiti-lapsi -kirjallisuuspiirin järjestämiseen.

Halusin nostaa opinnäytetyössäni esiin myös viime vuosina paljon keskusteluissa pyörineen kirjaston uuden roolin. Kirjaston tulevaisuudesta tunnutaan olevan montaa mieltä. Yhtenäistä selkeää ajatusta ei näyttäisi vielä löytyvän. On mielestäni erittäin kiinnostava odottaa, milloin ratkaisevia askelia uskalletaan ottaa ja kun ne viimein otetaan, mihin suuntaan kirjasto lähtee. Mitä ratkaisuja päätöksen hetkellä tarjotaan? Keksitäänkö keino, jonka avulla kirjasto kykenee edelleen näyttäytymään houkuttelevana kaikkien muiden vaihtoehtojen keskellä? Jos kirjastot päättävät panostaa jatkossa tapahtumiin, on niillä yksi selkeä etu kilpailijoihin nähden: maksuttomuus. Paikka tällaiselle monipuoliselle tapahtumanjärjestäjälle yhteiskunnasta siis todennäköisesti löytyisi. Kirjastoammattilaisten onkin pohdittava, onko kirjaston toiminnan perusta aineiston suojelemisessa ja säilyttämisessä vai toimivassa, tehokkaassa ja asiakaslähtöisessä palvelussa.

Oma mielipiteeni on, että kirjasto on hitaasti vyörymässä kohti toimintapainotteista elämyskirjastoa. Tanskan malli on mielestäni toimiva ja samankaltaisen mallin toteuttaminen voisi olla mahdollista myös Suomessa. Tanskan kirjastomallin arvomaailma toteutuu myös järjestämässäni kirjallisuuspiirissä. Tapahtumasarja perustuu mallin kahteen teemaan: voimaannuttamiseen ja osallistamiseen. Vinkkaustuokion hetkellä kirjasto on ensisijaisesti kohtaamistila, mutta myös inspiraatio- ja oppimistila, jossa

asiakas pääsee itse osallistumaan toimintaan. Tämä antaa perusteluita sille, että Tanskan malli on käytökelpoinen ja kirjaston sekä sen asiakkaat huomioiva.

Suomalaisten kotiäitien tilanne kävi minulle opinnäytetyötä kirjoittaessani koko ajan tärkeämmäksi. Pääsin aiheeseen parhaiten perille lukemalla paljon eri nettikeskusteluja sekä äitien kirjoittamia blogeja. Molemmista kävi ilmi, että monet äidit tuntevat itsensä väsyneiksi ja turhautuneiksi. Kotona lasten kanssa oleminen voi olla ajoittain hyvin puuduttavaa ja yksinäistä. Jatkuva vastuun kantaminen ja kontaktien puute on osalle äideistä hyvin haastavaa. Kuten aiemmin luvussa 4.2 totesin, on tutkittu, että kotiäideillä on suurempi riski masentua kuin töissä käyvillä äideillä. Työt tuovat elämään kaivattua rytmiä ja ryhtiä. Usein se tarkoittaa myös aikuista seuraa lasten sijaan. Terve ja hyvinvoiva äiti on lapsilleen paras hoitaja, masentunut äiti ei. En tuomitse kotiäidiksi ryhtymistä, päinvastoin, uskon sen olevan hyvä ratkaisu niille, jotka nauttivat kotona lasten kanssa olemisesta. Kotiäitinä oleminen ei ole helppoa ja toisin kuin luullaan, harvat äidit ovat kotona, koska ovat laiskoja työnvieroksujia. On perheen itsensä päätettävissä, miten lasten- ja kodinhoidon ratkaisee, ei kenenkään ulkopuolisen. Uskallan kuitenkin väittää, että osalle äideistä kotona oleminen ei kuitenkaan ole paras mahdollinen ratkaisu. Mikäli äiti tuntee olonsa jatkuvasti uupuneeksi, onnettomaksi ja eristäytyneeksi, on asialle tehtävä jotain, jotta äidin henkinen hyvinvointi ja sen kautta myös lasten kehitys ei kärsisi.

Luettuani monia kotiäitien kirjoittamia blogeja sekä seurattuani lukuisia kotiäitien kesken käytyjä nettikeskusteluita olin ihmeissäni, kuinka huonosti monet kotona olevat äidit oikeasti voivat. Moni valitti uupumusta, voimattomuutta ja yksinäisyyttä. Aikuiskontaktien löytäminen tuntui olevan monille haasteellista joko sen takia, ettei tiennyt mistä niitä lähteä etsimään tai koska ei ollut energiaa tai uskallusta lähteä tutustumaan uusiin ihmisiin. Onneksi kuitenkin äideillä on nykyään mahdollisuus purkaa huonoa oloaan nimenomaan netissä, blogien ja verkkokeskusteluiden avulla ja saada niiden kautta vertaistukea muilta samassa tilanteessa olevilta. Vaikka netissä keskusteleminen ei mielestäni korvaa täysin sitä, että pääsee keskustelemaan jonkun kanssa kasvokkain, on netissä keskustelemisessä etunsa. Halutessaan äidit voivat purkaa tuntojaan nimettömästi ja se varmasti kannustaa heitä puhumaan myös negatiivisista tuntemuksistaan helpommin. Jostain syystä suomalaiseen identiteettiin kuuluu usein piirre, ettei tuttaville haluta kertoa sitä, ettei pärjääkään. Pikemminkin pyritään pitämään kulissit pystyssä ja sinnitellään uupumuksen rajoilla, jottei omaa epäonnistumiseksi koettua tilannetta tarvitse paljastaa. Tämän kaltainen omien ei-toivottujen kielteisten tunteiden sysääminen syrjään voi pahentaa äidin oloa, vaikka päinvastoin pitäisi pyrkiä sanomaan myös negatiiviset asiat ääneen, jotta voisi henkisesti paremmin.

Uskon, että kotiäitien henkiseen hyvinvointiin voitaisiin hyvinkin saada parannusta, jos heillä olisi mahdollisuus päästä tapaamaan toisiaan ja juttelemaan lapsistaan, elämäntilanteestaan sekä heistä itseltään. Jokainen meistä tarvitsee elämäänsä vertaistuen ja seuran lisäksi asioita, esimerkiksi harrastuksia, jotka hetkellisesti irrottavat meidät arjen pyörteistä. Myös kotiäidit tarvitsevat omaa aikaa kodin ulkopuolella. Kirjastolla on mielestäni loistava mahdollisuus olla tukemassa kotiäitejä niin samankaltaisen seuran kuin oman ajankin löytämisessä. Monia erilaisia ajanviettomahdollisuuksia lapsiperheille on jo olemassa ja myös kirjastolla on paikkansa tällä kentällä. Kirjaston periaate tasa-arvoisuudesta sekä maksuttomuudesta takaavat sen, että jokainen äiti lapsineen on kirjastoon tervetullut.

Kirjastojen tulisi mielestäni entistä enemmän pyrkiä olemaan matalan kynnyksen oleskelu- ja tapahtumapaikkoja, jonne jokainen myös tuntee olevansa tervetullut lähtökohdista huolimatta. Tiedän, että vaikka kirjastoissa on paljon innokasta ja motivoitunutta henkilökuntaa, ei monipuolisten tapahtumien järjestämiseen ole aina mahdollisuuksia. Monissa etenkin pienissä kirjastoissa henkilökunnalla on aikaa vain kirjaston perustoiminnan pyörittämiseen. Niin sanottuihin ylimääräisiin töihin ei aika riitä, kun kirjastoa pyöritetään muutenkin liian vähäisillä resursseilla. Ihanteellisessa maailmassa kirjastoissa olisi meillä koko ajan erilaisia tapahtumia ja teemaviikkoja ja kirjastoammattilaiset pääsisivät toteuttamaan itseään ja omia ideoitaan paljon useammin.

Kirjallisuuspiirini toinen kohderyhmä eli alle kouluikäiset lapset ovat yhtä suuren huomion arvoisia kuin äitinsäkin. Lasten tutustuttaminen kirjoihin jo pienestä pitäen on mielestäni erittäin tärkeää. Kirjallisuus ja ääneen lukeminen tukevat pienen lapsen kielellistä kehitystä. Lisäksi kirjat rikastuttavat lapsen tunne-elämää: ne tarjoavat lapselle iloa, lohtua ja oivaltamisen riemua. Satujen kuunteleminen auttaa pientä kuulijaa keskittymään sekä pohtimaan mikä tarinassa oli totta ja mikä kuvitelmaa. Tarinat siis tukevat lapsen kehitystä monessa suhteessa. Suomen kirjastoissa asemansa vakiinnuttaneet satutunnit ovat mielestäni lastenkirjastotyötä parhaimmillaan, sillä juuri ne tukevat lapsen kielellistä osaamista, rikastuttavat heidän mielikuvitustaan ja parantavat heidän keskittymiskykyään.

Kokemani perusteella rohkenen väittää, että äiti-lapsi -kirjallisuuspiirin järjestäminen jatkossakin voisi olla hedelmällistä. Kokeilumuotoisena pidetty piiri toimi kesäaikaan, joka saattoi olla osasyynä vähäiseen osallistujamäärään. Talviaikaan kokeiltuna ja perusteellisesti markkinoituna piiri voisi toimia kirjastossa säännöllisestikin. En ollut aiemmin tullut ajatelleeksi, kuinka tärkeää markkinointi onkaan tapahtuman järjestämisessä. Se on itse asiassa hyvinkin suuressa roolissa, mikäli tapahtumasta haluaa onnistu-

neen. Uskon, että osittain epäonnistuneella markkinoinnilla oli osansa siinä, minkä takia asiakkaita tuli vain kahteen kirjallisuuspiirikokoontumiseen. Nyt kokemusta rikkaampana tiedän sanoa, että markkinoinnin suunnittelussa tulee muistaa ottaa huomioon myös mahdolliset riskitekijät: mitä jos jokin menee pieleen? Mitä jos jokin mainosväline osoittautuukin tehottomaksi? Markkinoinnin tehokkuutta voi lisätä käyttämällä monia eri keinoja mainostaakseen tapahtumaa ja näin vähentää riskejä. Markkinoin kirjallisuuspiiriäni mielestäni niin hyvin kuin taisin. Aiemmasta tapahtuman mainostamisesta minulla ei ollut kokemusta, joten ryhdyin tehtävään hieman kylmiltään. Vaikka markkinointi osittain epäonnistui, olen silti melko tyytyväinen, että se tavoitti sen verran asiakkaita, että kirjallisuuspiiri oli mahdollista järjestää. Helinskyn sanoin: ”Ainoa markkinointiin liittyvä virhe on jättää markkinoimatta” (2012, 124).

Jälkikäteen ajateltuna olen kirjallisuuspiiriin hyvin tyytyväinen. Sain piirin järjestämisestä korvaamatonta kokemusta, mitä tulee markkinointiin ja tapahtuman järjestämiseen. Osaan seuraavalla kerralla ottaa uusia tärkeitä asioita huomioon. Opinnäytetyön tekeminen on saanut minut huomaamaan kuinka tärkeää asiakaslähtöisyys kirjastossa todella on ja mikä merkitys toiminnan järjestämisellä on kirjaston imagoille sekä omalle ammattitaidolle.

LÄHTEET

Baer, T. 2013. Tanskan uusi kirjastomalli. Kirjastolehti 5/2013, 29.

Faktoja 2014. Kirjavinkkaus. Viitattu 22.9.2014, <http://tosiasiat.fi/kirjavinkkaus>.

Helinsky, Z. 2012. Pieni mutta tärkeä kirja kirjastojen markkinoinnista. Helsinki: Avain.

HelMet 2014. Vinkkivideot. Viitattu 16.9.2014, <http://www.helmet.fi/fi-FI/Lapset/Vinkkivideot>.

Herukka, T. 2014. Tietoja Haukiputaan kirjastosta. Kirjastosihteerin, Haukiputaan kirjasto. Sähköposti-viesti 23.10.2014.

Huhtala, L. 2000. Lukemisen vallankumous. Teoksessa Ett läsande Norden : bokprat, barnsbokskavaner och lässtafetter. Stockholm: Nordiska Ministerrådet och upphovsmännen, 80.

Kirjasampo 2014. Viitattu 16.9.2014, <http://www.kirjasampo.fi/>.

Kirjaset 2013. Mitä on kirjavinkkaus? Viitattu 2.9.2014, <http://www.kirjaset.fi/mita-on-kirjavinkkaus/>.

Kirjasto- ja tietopalvelualan vinkkaus : Ammatillinen opas kirjastolaisille. 10/2009 Helsinki: JHL.

Kirjastokaista 2011. KuMuKi-vinkkaus pähkinänkuoressa. Video. Viitattu 22.9.2014, <http://www.kirjastokaista.fi/kumuki-vinkkaus-pahkinankuoressa/>.

Kirjasto, koulu ja koulukirjasto 2014. Kirjavinkit. Viitattu 16.9.2014, <http://www.kirkou.fi/opettajalle/2997fe0d/>.

Kirjastot.fi 2014. Suomen yleisten kirjastojen tilastot. Viitattu 11.11.2014, <http://tilastot.kirjastot.fi/fi-fi/perustilastot.aspx?AreaKey=Y2013T1N1>.

Kirjavinkit 2014. Viitattu 16.9.2014, <http://www.kirjavinkit.fi/>.

Koivuniemi, H. 2012. Tutkija: Pitkän kotiäitiyden hintana on usein romahtanut itsetunto. Sipoon Sanomat. Viitattu 1.11.2014. <http://www.sipoosanomat.fi/artikkeli/193206-tutkija-pitkan-kotiaityden-hintana-on-usein-romahtanut-itsetunto>.

Koivuniemi, H. 2013. "Suurperheet ratkaisisivat monia nykyliittojen ongelmia". Länsi-Uusimaa. Viitattu 1.11.2014. <http://www.lansi-uusimaa.fi/artikkeli/266204-suurperheet-ratkaisisivat-monia-nykyliittojen-ongelmia>.

Lastenkirjastokurssi 2014a. Vinkkauksen eri muotoja. Viitattu 19.9.2014, <http://lastenkirjastokurssi.wikispaces.com/Vinkkauksen+eri+muotoja>.

Lastenkirjastokurssi 2014b. Vinkkauksen historia. Viitattu 29.9.2014, <http://lastenkirjastokurssi.wikispaces.com/Kirjavinkkauksen+historia>.

Lastenkirjastokurssi 2014c. Vinkkauksen valmistelu. Viitattu 29.10.2014, <http://lastenkirjastokurssi.wikispaces.com/Vinkkauksen+valmistelu>.

Lindberg, P. 2000. Lukuiloa kaikille. Teoksessa Rönström, T. (toim.) Läsglädje i norden : Barn- och ungdomsböcker på åtta språk. Stockholm: Nordisk ministerråd, 9.

Lukuinto 2014. Kirjavinkkaus. Viitattu 2.9.2014, <http://www.lukuinto.fi/intoa-ja-ideoita-lukuinnosta/kirjavinkkaus.html>.

Markkinointisuunnitelma 2014. Mainonta. Viitattu 24.10.2014,
<http://www03.edu.fi/oppimateriaalit/markkinointisuunnitelma/pages/mainonta.htm>.

Mediakasvatuskeskus Metka 2014. Viitattu 15.9.2014, <http://mediametka.fi/metka/>.

Mikkola, S. 2014. What a drama! : Draamavinkkausta nuorille. Viitattu 19.9.2014,
<http://suomenkirjastoseura.fi/files/Tyoryhmat/Nuorten%20kirjasto/What%20a%20%20DRAMA.pdf>.

Mäkelä, M.-L. 2003. Kirjavinkkarikirja. 3. uudistettu painos. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu.

Mäkelä, M.-L. 2010. Vinkataan kirja kaverille. Espoo: Cultura.

Mäkinen, I. 2013. Lukuhulun vallankumous ja Jean-Jacques Rousseau. Kasvatus & aika. Viitattu 29.9.2014, http://www.kasvatus-ja-aika.fi/site/?lan=1&page_id=529.

Nykyri, T. & Pirttikoski, I. 2014. Lukukoira Curttu ei hermostu hitaalle lukijallekaan. Yle.fi. Viitattu 27.10.2014, http://yle.fi/uutiset/lukukoira_curttu_ei_hermostu_hitaalle_lukijallekaan/7178172.

Okariino 2014. Luvuvinkit. Viitattu 16.9.2014, <http://www.okariino.fi/ihtmekone/kirjatrailerit>.

Oulun kaupungin tilastollinen vuosikirja 2013. Asuntoväestö ikäluokittain ja asuntokunnat 31.12.2013 Suuralueittain sekä kaupunginosittain. Viitattu 22.10.2014,
http://www.ouka.fi/c/document_library/get_file?uuid=4f9ff00e-8f80-4cca-ab4e-f9a0d1f6ca65&groupId=50085.

Oulun kaupunki 2014a. Tietoa Oulusta. Viitattu 8.10.2014, <http://www.ouka.fi/oulu/oulu-tietoa/tietoa-oulusta>.

Oulun kaupunki 2014b. Kirjastot ja aukioloajat. Viitattu 8.10.2014,
http://www.ouka.fi/oulu/kirjasto/kirjastot_ja_aukiolot.

Oulun kaupunki 2014c. Haukiputaan kirjasto. Viitattu 8.10.2014,
<http://www.ouka.fi/oulu/kirjasto/haukiputaan-aluekirjasto>.

Oulun kaupunki 2014d. Kirjastoreitti. Viitattu 27.10.2014, <http://www.ouka.fi/oulu/kirjastoreitti>.

Pelkonen, L. 2012. Yllättävä tieto suomalaisista kotiäideistä paljastui. Uusi Suomi. Viitattu 1.11.2014.
<http://www.uusisuomi.fi/kotimaa/55160-yllattava-tieto-suomalaisista-kotiaideista-paljastui>.

Ristikartano, V. & Virrankoski, A. (toim.). 2011. Eräpäivä! Voimasanoja kirjastosta. Helsinki: Avain.

Seppänen, T. 2013. Mediavinkkaus – tarvitaanko sitä? Viitattu 15.9.2014,
<http://suomenkirjastoseura.fi/files/Tyoryhmat/Nuorten%20kirjasto/Mediavinkkaus%209.10.2013%20kop.pdf>.

Sivupiiri 2014. Kirjavinkit. Viitattu 16.9.2014, <http://www.sivupiiri.fi/kirjavinkit>.

Sompion kirjasto 2014. Vuoden Kirjastokehittäjä 2013. Viitattu 11.11.2014,
http://www.sompionkirjasto.fi/sompion_kirjasto/vuoden-kirjastokehittaja-2013/.

Tenhunen, K. 2012. Draamavinkkaus. Oulu: Oulun ammattikorkeakoulu. Kirjasto- ja tietopalvelun koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

Today 2012. Stay-at-home moms more depressed than working moms, study finds. Viitattu 30.10.2014.
<http://www.today.com/parents/stay-home-moms-more-depressed-working-moms-study-finds-780696?franchiseSlug=todayparentsmain>.

Törnroos, H. & Lötjönen, K. 2014. Lukukoira auttaa myös aikuisia lukemaan. Yle.fi. Viitattu 27.10.2014,
http://yle.fi/uutiset/lukukoira_auttaa_myos_aikuisia_lukemaan/7016469.

Uro, J. 2014. Kotiäidit ”makaavat kotona ja katsovat telkkaria”. Vau.fi. Viitattu 1.11.2014.
<http://www.vau.fi/Perhe/Yhteiskunta/Kotiaiti-on-laiska-lehmal/>.

Vauva.fi 2012. Keskustelufoorumi. Viitattu 1.11.2014.
http://www.vauva.fi/keskustelu/1724737/ketju/miksi_on_niin__vaarin_olla_kotiaiti.

Vilkkä, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

Yleisten kirjastojen hankerekisteri 2011. Let there be rock! – musiikki-pelivinkkaus. Viitattu 22.9.2011,
<http://hankkeet.kirjastot.fi/node/147>.

Tervetuloa

Haukiputaan kirjastoon äiti-lapsi -kirjallisuuspiiriin!

*Kirjasto-opiskelija Josefiina Nauha järjestää kesällä kotona oleville vanhemmille ja heidän lapsilleen tarkoitettuja kirjavinkkaustilaisuuksia. Luvas-
sa lyhyitä esittelyitä sekä lasten- että aikuistenkirjallisuudesta.*

Kirjallisuuspiiri kokoontuu neljänä keskiviikkona klo 10.00 Haukiputaan kirjaston satuholvissa.

Kokoontumiskerrat: 11.6, 2.7, 23.7 ja 13.8.

*Lisätietoja: Josefiina Nauha, 045 345 5001
k1nasa01@students.oamk.fi*

Setti 1.

Ensimmäistä vinkkaustuokiota varten valitsin lapsille kolme kuvakirjaa sekä yhden satukirjan. Halusin suosia kotimaista kirjallisuutta valinnoissani, joten neljästä kirjasta kolme on suomalaisia. Valitsin tietoisesti myös melko uusia teoksia. Ainoan käännöskirjan eli Westonin kuvakirjan valitsin sen aiheen takia. Koulukiusaaminen on ajankohtainen aihe, josta puhutaan paljon. Lisäksi kirja on ajankohtainen myös, koska kesän lopulla moni lapsi aloittaa päiväkodin tai koulun, aivan kuten Boris-karhu kirjassa. Teräksen kirjan valitsin lähinnä kauniiden kuvien takia, Laajarinteen taas sen vauhdikkuuden ja kiinnostavan tarinan vuoksi. Satukirjan valinta oli helppo, sillä olin lukenut Salmelan teoksen sen ilmestyttyä ja pidin sitä erittäin mielenkiintoisena, erilaisena ja virkistävänä.

Aikuisten kirjoja valitessani niin ikään halusin suosia kotimaista. Pyrin valitsemaan teemoiltaan ja tyyleiltään hyvin erilaisia kirjoja, jotta mahdollisimman monelle kuulijalle löytyisi jotakin. Koska käytin kaikkien kirjojen valitsemisessa mäty-periaatetta, valitsin tietenkin kirjoja, joista itse pidän kovasti. Härkösen teoksen olin lukenut hiljattain, ja se oli mielestäni hyvä valinta kirjallisuuspiiriin aiheensa tähden. Haurun kirjan taas valitsin lähinnä sen paikallishistoriallisen aineksen tähden. Halusin nostaa esiin lempigenreni, maagisen realismin, jota mielestäni parhaiten kotimaisista kirjailijoista toteuttaa Pasi Ilmari Jääskeläinen. Lopuksi halusin vielä lisätä settiin yhden niin sanotun kevyen kirjan, joka ei kuitenkaan olisi luokiteltavissa täysin pelkäksi rakkausromaaniksi ja päädyin valitsemaan hieman tuntemattomaksi jääneen teoksen *Linnanheidon lokikirja*.

Lastenkirjat

Weston, Carrie & Warnes, Tim: Voi, Boris! (2008)

Kirja kertoo Boris-karhun ensimmäisestä koulupäivästä uudessa koulussa. Boris poikkeaa muista oppilaista kokonsa vuoksi. Luokkatoverit ovat ennakkoluuloisia ja pelkäävät Borista, koska se on iso ja karvainen karhu. Päivän aikana Boris suljetaan porukan ulkopuolelle ja se alkaa ajatella olevansa vääränlainen. Boriksen suuri koko ja pelottava ulkomuoto osoittautuu kuitenkin positiiviseksi asiaksi, kun se

pelastaa luokkatoverinsa pinteestä. Muut oppilaat huomaavat, että Boris onkin mukava karhu ja hyvä ystävä, vaikka onkin ulkoisesti erilainen. Kirja ylistää erilaisuutta ja sisäistä kauneutta. Tarina kannustaa hyväksymään toiset sellaisina kuin he ovat ja antamaan sijaa erilaisuudelle ennakkoluulojen sijaan. Kirja sopii erityisen hyvin päiväkodin, esikoulun tai koulun aloittavalle lapselle.

Teräs, Mila & Pertamo, Karoliina: Olga orava ja metsän salaisuus (2014)

Mila Teräksen kaunis kirja kertoo uteliaasta pikku oravasta nimeltä Olga. Olga kuulee äidiltään metsän salaisuudesta ja päättää ottaa selvää mistä oikein on kysymys. Olga lähtee seikkailemaan kotimetsäänsä ja tapaa siellä monia metsän asukkeja, joilta utelee tietoa metsän salaisuudesta. Jokaisella on kuitenkin oma mielipiteensä siitä, mikä metsän todellinen salaisuus on. Oravanpoikanen ei kuitenkaan luovuta, vaan jatkaa sinnikkäästi salaisuuden selvittämistä. Lopulta se saa selville, että jokaisella on omat tärkeät asiansa metsässä, joita vaalia ja pitää salaisuuden arvoisina. Lämmin ja satumainen tarina kertoo Olgan seikkailun ja ihmettelyn kautta sen, että kaikki arvostavat eri asioita elämässään ja että toiselle tärkeitä asioita tulee kunnioittaa. Kirjan kuvitus on värikäs ja villi. Pertamon kaunis kuvitus onkin tämän kirjan parasta antia.

Laajarinne, Jukka & Mänttari, Timo: Isä vaihtaa vapaalle (2013)

Alakouluikäinen Puolukka on kyllästynyt siihen, että hänen vanhempansa ovat jatkuvasti töissä. Isä ottaa asian hyvin vakavasti ja päättää saman tien ottaa töistään lopputilin. Asia ei kuitenkaan ole niin yksinkertainen, sillä Puolukan isä on salainen agentti. Isän työnantaja ei ilahdu työntekijän hatkoista, vaan usuttaa vakoilijoita tämän perään. Puolukka joutuu isän matkassa huimaan seikkailuun heidän paettesaan takaa-ajajia. Isä vaihtaa vapaalle on hauska ja erilainen kuvakirja. Finlandia Junior -ehdokkuuden tällä kirjalla napannut Jukka Laajarinne on kirjoittanut kuvakirjan, joka todella vie mennessään. Timo Mänttärin ajoittain sarjakuvamainen kuvitus on jännittävä ja vauhdikas. Tämä kuvakirja sopii lapsille äänneen luettavaksi, mutta erittäin hyvin myös lapsen itsensä luettavaksi ja etenkin tutkittavaksi. Kirjan teksti sekä kuvitus sisältävät paljon nokkelia yksityiskohtia.

Salmela, Alexandra & Matlovičová, Martina: Kirahviäiti ja muita hölmöjä aikuisia (2013)

Alexandra Salmelan satukirja ei kerro perinteisiä tarinoita prinsessoista ja lohikäärmeistä, vaan hölmöistä aikuisista ja heidän nokkelista lapsistaan. Kirja sisältää 21 satua, joissa seikkailevat muun muassa päätön isi, apinaprinsessa, löllöhirviö ja tietenkin kirahviäiti. Sadut ovat lyhyitä ja ytimekkäitä, moderneja ja mielikuvituksellisia, joten ne ovat hyvin antoisia myös aikuiselle lukijalle. Slovakialaisen Matlovičován kuvitus on värikäs ja jopa anarkistinen ja ajoittain hieman levotonkin. Silti se sopii tarinoiden rinnalle kuin nakutettu.

Aikuisten kirjat

Härkönen, Anna-Leena: Onnen tunti (2011)

10-vuotiaan Roope-pojan äiti Tuula tuntee, että hänen elämästään puuttuu jotain. Luettuaan aiheesta hän huomaa haluavansa ryhtyä sijaisäidiksi. Kun perehdytysjakso sijaisvanhemmuuteen on takana ja tarvittavat valmistelut tehty, Tuula ja hänen miehensä Harri saavat perheeseensä kaksi uutta lasta, 8-vuotiaan Lucan ja 5-vuotiaan Vennin. Arki uusien lasten kanssa ei ole helppoa ja yhteistyö lasten biologisten vanhempien kanssa takkuilee. Romaani kertoo hyvin seikkaperäisesti siitä, miten tulla sijaisvanhemmaksi. Samalla se on matka Tuulan omaan vaikeaan lapsuuteen. Äiti-suhde lapsiin, biologiseen sekä uusiin sijoitettuihin on haastava, mutta antoisa. Härkösen romaanin aihe on hyvin ajankohtainen. Huostaanotot ja niiden myötä sijaisvanhemmuus on yleistynyt. Vakavasta aiheestaan huolimatta kirja onnistuu olemaan hauska ja viihdyttävä. Härkösen kieli on sulavaa ja tarina tasapainossa.

Jääskeläinen, Pasi Ilmari: Lumikko ja yhdeksän muuta (2006)

Ella Milana toimii äidinkielenopettajan sijaisena, kunnes paikallinen kuulusuus, kirjailija Laura Lumikko ottaa häneen yhteyttä. Ella on nimittäin valittu legendaarisen Jäniksenselkäläisen kirjallisuuden seuran kymmenenneksi jäseneksi, jota on vuosikausia etsitty paikkakunnan lasten keskuudesta. Ellan noustessa seuran jäseneksi hän pääsee osallistumaan seuran jäsenten perinteiseen Peliin, jonka myötä hän alkaa selvittää salaisuutta, jonka muut jäsenet hautasivat vuosia sitten – kirjaimellisesti. *Lumikko ja yhdeksän muuta* on suomalaisen maagisen realismin edelläkävijä. Fiktiviselle Jäniksenselkä-nimiselle

paikkakunnalle sijoittuva tarina tempaa mukaansa juonikuvioidaan, ylikuonnollisilla tapahtumillaan ja persoonallisilla henkilöhahmoillaan.

Hauru, Hanna: Paperinarujumala (2013)

Eräänä tavallisena työpäivänä Laina Heinonen saa puhelun Jumalalta, joka käskää hänen kerätä kannattajia, jotka Jumala aikoo pelastaa maailmanlopun koittaessa. Sisarensa Lianan kanssa Laina alkaa koota 800 uskovaisen joukkoa, jotka Jumala on luvannut lopun koittaessa pelastaa. Tarina pohjautuu osin Oulussa 60-luvulla vaikuttaneen heinoslaisen herätysliikkeen alkumetreihin. Kirja on fiktiota, mutta saanut innoituksensa heinoslaisuudesta. Haurun pienoisromaani on kevyt ja nopea lukea. Kirjan tyyli on tiivis ja tyylikäs. Lainan vakava usko ja päättäväisyys tuodaan lukijan eteen koruttomasti, mutta kevyesti.

Smith, Dodie: Linnanneidon lokikirja (1949)

Mortmainin perhe asuu Englannin maaseudulla rappeutuvassa linnassa. Romanttista linnaelämä ei kuitenkaan ole, sillä perheen kirjailijaisä ei luomisen tuskissaan ole saanut mitään aikaa vuosiin ja perheen rahat ovat täysin lopussa. Kylmässä, raunioituvassa linnassa elo ilman kunnollista ruokaa tai mukavuuksia on pitkästyttävää ja ankeaa, kunnes naapurin kartanoon muuttavat amerikkalaiset veljekset, jotka saavat perheen tytärten Cassandran ja Rosen päät sekaisin. Juoni on kuin modernia Austenia, kuin aikuisten satu. Se on ihastuttava ja viaton, olematta kuitenkaan naiivi. Tarina on kerrottu päiväkirjan muodossa, 17-vuotiaan Cassandran näkökulmasta.

Setti 2.

Tällä kertaa halusin valita kuvakirjojen ja satukirjan lisäksi vinkattavien lastenkirjojen joukkoon yhden runokokoelman ja valitsin tuoreen kotimaisen teoksen, Porthanin veikeän teoksen. Kuvakirjoiksi valitsin ikisuosikkini *Jättityttö ja Pirhosen*, jonka kaunis kuvitus ja koskettava tarina ovat jokaisella lukukerralla yhtä ihanat, sekä kirjastoon sijoittuvan *Kirjaston leijonan*, jossa pohditaan, mikä tai kuka kuuluu kirjastoon ja kuka ei. Satukirjaksi valitsin Parvelan kokoelman, joka sisältää mainioita nykypäivän satuja.

Edellisen vinkkaustuokion jälkeen olin päättänyt valita yhden aikuisten kirjan vähemmän, jotta aikaa jäisi myös mahdolliselle keskustelulle. Edellisenä vuonna ilmestynyt *Auringon ydin* oli mielestäni niin onnistunut ja loistava teos, että halusin ehdottomasti vinkata sen. Dystopian rinnalle valitsin Xinranin tietokirjan, tiedottavan ja koskettavan teoksen, joka kertoo lapsensa hylänneiden kiinalaisäitien tarinan. Tietokirjan painavuuden vastapainoksi halusin valita jotain kepeää ja kesäistä ja niin valikoin vinkattavaksi Janssonin *Kesäkirjan*. Tove Janssonin Muumi-kirjat ovat loistavia, mutta monesti unohdetaan hänen kirjoittaneen muutakin. Toven juhlavuoden kunniaksi halusin nostaa esiin hänen tuotannostaan vähemmän tunnetun teoksen.

Lastenkirjat

Huovi, Hannele & Louhi, Kristiina: *Jättityttö ja Pirhonen* (2011)

Jättiläisneito Tyyne Heikkilä on surullinen, sillä hän on maailman ainoa jättiläinen ja hyvin yksinäinen. Ihmiset pelkäävät jättiläisiä ja niinpä Tyyne on täysin vailla ystävää. Hän vaeltaa maailmassa yksin, väistellen ihmisiä, autoja ja helikoptereita. Eräänä päivänä käy kuitenkin niin, että pienikokoinen herrasmies, Pertti Pirhonen, näkee Tyynen kaukoputkellaan eikä voi unohtaa ihmeellistä jättityttöä. Pirhonen matkaa jättiläisen luokse ja he ystäväytyvät välittömästi. Tarina on kaunis ja erilaisuutta ylistävä. Lastenkirjallisuuden konkareiden Huovin ja Louhen yhteistyönä syntynyt valloittava ja värikäs kuvakirja osoittaa, että vastakohtat todella täydentävät toisiaan.

Knudsen, Michelle & Hawkes, Kevin: *Kirjaston leijona* (2007)

Eräänä päivänä kirjastoon saapuu leijona. Aluksi ihmiset ovat ihmeissään, mutta pian kaikki tottuvat siihen ja siitä tulee osa kirjastoa. Leijona on hyvin avulias ja odottaessaan satutunnin alkua, se auttaa usein kirjastonjohtaja neiti Nukarista askareissaan. Kirjaston työntekijä herra Herhiläinen ei kuitenkaan pidä leijonasta ja on sitä mieltä, ettei se kuulu kirjastoon. Leijona kuitenkin osoittaa tarpeellisuutensa, kun se hälyttää apua neiti Nukarisen satutettuaan itsensä. Lämmin ja viehättävä kirja kertoo kirjastosta, sen säännöistä ja sääntöjen rikkomisesta. Tärkeimpinä teemoina ovat kuitenkin ystävyys, auttaminen ja ennakkoluulottomuus. Hawkesin rauhalliset ja kauniit kuvat täydentävät tarinaa.

Porthan, Piritta & Rekinen, Kaisa: Varoitus postinkantajalle (olen matkoilla vähän aikaa) (2013)

Porthanin runokokoelma sisältää runoja, joissa matkustellaan, ollaan kotikaupungissa, nautitaan vuodenajoista ja lapsuudesta ylipäätään. Hyväntuuliset ja hauskat runot ovat kekseliäitä ja persoonallisia. Osa runoista sisältää ruotsin- ja pohjoissaamenkielisiä sanoja sekä lauseita, joiden suomenkieliset vastineet löytyvät kirjan lopusta. Kirjan mukana on CD, joka sisältää kirjan teksteihin pohjautuvia, Porthanin säveltämiä lauluja Porthanin ja hänen tyttärensä esittäminä. Levy on hieno lisä runokokoelmalle ja sopii hienosti kuunneltavaksi vaikka automatkalla.

Parvela, Timo & Penna, Virpi: Hyvän mielen iltasatuja (2012)

Parvelan satukokoelma sisältää iloisia, hullunkurisia ja opettavaisia satuja. Saduissa seikkailevat muun muassa pelottavasti ulvova susi, kiukkuinen ja hajamielinen noita, emonsa kadottanut karhunpoika sekä kokeilunhaluinen liikennevalo. Kekseliäät sadut ovat tämän päivän tarinoita, joita lapsen on mukava kuunnella. Nimensä mukaisesti sadut antavat lukijalleen ja kuulijalleen hyvän ja rauhallisen mielen, jonka turvin on levollista alkaa nukkumaan.

Aikuisten kirjat

Sinisalo, Johanna: Auringon ydin (2013)

2010-luvun Suomen Eusistokraattinen Tasavalta on varsin erilainen kuin se Suomi, johon olemme totuneet. Kansalaiset on jaettu ”rotuihin”, kansaa johtavaan eliittiin sekä alempaan kastiin, jolla ei ole lupa lisääntyä. Valtion korostaessa terveyden tärkeyttä kaikki päihdeaineet ovat kiellettyjä, mukaan lukien chili, jota kirjan päähenkilöt Vanna ja Jare diilaavat. Samalla Vanna yrittää selvittää, mitä tapahtui hänen kadonneelle siskolleen Mannalle. Sinisalon vangitseva dystopia on hänen paras romaaninsa sitten Ennen päivänlaskua ei voi -teoksen. Sinisalon luoma maailma on vääristynyt ja epätasa-arvoinen. Kirjassa on mukana fiktiivisiä dokumentaarisia otteita, jotka johdattavat lukijan syvemmälle Eusistokratian luonteeseen. *Auringon ydin* on jännittävä, nerokas ja viihdyttävä romaani.

Xinran: Kiinan kadotetut tyttäret (2013)

Entisen radiotoimittaja Xinranin kirja on viesti niiltä kiinalaisäideiltä, jotka ovat joutuneet jättämään lapsensa, omat tyttärensä. Kiinan yhden lapsen politiikka on ajanut maan siihen tilanteeseen, etteivät tyttövauvat ole haluttuja. Myös maan perinteet ja köyhyys ovat johtaneet siihen, että tuhannet kiinalaisäidit ovat joutuneet luopumaan tyttäristään. Kiinan kaupungeissa tilanne ei ole nykypäivänä paha, mutta maaseudulla tyttövauvoja hylätään edelleen joka päivä. Kirja sisältää kymmenen kiinalaisäidin tarinan, joista kaikki ovat täyttä totta. Xinran on kiertänyt maataan ja kerännyt tarinoita lapsensa hylänneiltä äideiltä. Kirja on surullinen ja kauhistuttavakin, mutta puhuu kiinalaisäitien puolesta. Kirjan luettuaan heitä ymmärtää huomattavasti enemmän.

Jansson, Tove: Kesäkirja (1973)

Tarina kertoo Sophia-tytöstä, isoäidistä ja isästä, jotka viettävät kesänsä Suomenlahden saarella. Elämä saarella on rauhallista, lähes eristäytynyttä, mutta ei kuitenkaan tylsää. Luonto ja kesäinen maisema ovat kirjassa merkittävässä roolissa. Sophian ja isoäidin suhde on lämmin ja mutkaton. Sophia on vilkas, viaton ja hieman pikkuvanha tyttönen ja aluksi kylmältä tuntuva isoäiti onkin viisas ja hieman kapinallinen nainen. Janssonin kieli on kaunista ja kuvailevaa. Tarina on lempeä ja herkkä, mutta välillä myös hauska ja nokkela.

Setti 3.

Päätin jälleen valita muutamia kuvakirjoja ja niiden rinnalle satukirjan. Valitsin lapsille tällä kertaa vain kolme kirjaa, koska miettiessäni lukunäytteitä, huomasin niistä muotoutuvan melko pitkiä. Päätin tällä kertaa esitellä yhden kirjan vähemmän ja sen sijaan lukea valitsemistani kirjoista pidemmät näytteet. Nopolan siskosten *Gekko ja Puupponen* oli selkeä valinta kuvakirjaksi. Tässä kuvakirjassa päähenkilöt ovat ihastuttavan voimakkaita persoonia, etenkin määräilevä Gekko. Olen todella ihastunut Bondestamin tyyliin kuvittaa lastenkirjoja ja olin päättänyt, että valitsisin jotakin hänen kuvittamaansa, joten se ratkaisi tämän kirjan kohtalon. Toisena kuvakirjana on Blackburnin teos, jonka valitsin teemansa eli lähestyvän syksyn takia. Kun aiemmat satukirjat, eritoten *Kirahviäiti* olivat melko moderneja, halusin nyt valita jotain perinteisempää. Niinpä päädyin Alasalmen toki melko uuteen, mutta perinteisiä satuja kunnioittavaan teokseen.

Aikuisten kirjojen puolella päätin valita yhden kirjan, joka olisi luokiteltavissa jännityskirjallisuudeksi, koska niitä en vielä ollut vinkannut. En lue perinteistä dekkarikirjallisuutta oikeastaan ollenkaan, joten en tiedä niistä kovin paljoa. Sen sijaan, että olisin lähtenyt käymään läpi Ilkka Remeksen tai Reijo Mäen tuotantoa, päätin valita hieman erilaisen jännityskirjan. Korkea-ahon romaani sisältää hieman yliluonnollisuutta, selittämättömän mysteerin ja ripauksen kauhua. Halusin jälleen kerran suosia kotimaista kirjallisuutta, ja erityisen kiinnostavan Korkea-ahon kirjasta tekee mielestäni se, että se ei sijoitu pääkaupunkiseudulle niin kuin monet suomalaiset dekkarit sijoittuvat, vaan pikkukylään Pohjanmaan maaseudulle. Jälleen kerran vastapainoksi valitsin ensimmäisen kirjan rinnalle jotain täysin erilaista. Kuningatar Marie Antoinetten kadonnut päiväkirja sekä Annikan ja Yaon kulttuurirajat ylittävä rakkaustarina päätyivät siis täydentämään aikuisille valitsemaani vinkkaussettiä.

Lastenkirjat

Nopola, Sinikka, Nopola, Tiina & Bondestam, Linda: Gekko ja Puupponen (2010)

Itsepäinen ja turhamainen Gekko on päättänyt, että hänen uusi tuttavansa Puupponen on sukua Ruotsin kuninkaallisille. Kaverukset lähtevät naapurimaahan ottamaan asiasta selvää ja ujuttautuvat Tukholman kuninkaallisiin piireihin. Ongelmitta ei tietenkään selvitä, vaan hovi on Gekon ja Puupposen jäljiltä aivan sekaisin ja skandaalin ainekset koossa. Onneksi kekseliäs ja hurmaava parivaljakko saa Ruotsin siniveriset puolelleen. Itsevarman Gekon ja ujon, epävarman Puupposen seikkailu on hauska ja riemastuttava. Linda Bondestamin kuvitus on veikeä ja värikäs, juuri tarinaan sopiva.

Blackburn, Karoliina & Mäkelä, Tuomas: Hyvää hyvää yötä (2008)

Eikka-karhun paras kaveri Siri-hanhi on lähdössä talveksi etelään. Eikka on erosta niin suunniltaan, että yrittää estää syksyn tulon muun muassa liimaamalla pudonneet lehdet takaisin puuhun. Syksy kuitenkin saapuu ja kun Eikka huomaa hankkeensa epäonnistuneen, päättää karhu nöyränä ryhtyä talviunille. Mutta kun uni ei tulekaan Eikan silmään, se päättää lähteä kiertämään metsää, ongelmaansa ratkaisua etsien. Metsässä se kohtaa jänisperheen, porotokan, sekä kettujengi Foxtrotin. *Hyvää hyvää yötä* on lämmin ja hauska tarina ystävydestä ja ikävöimisestä.

Alasalmi, Päivi & Jäntti, Riikka: Turhamainen aasi (2009)

Turhamainen aasi on satukokoelma, jonka saduissa on historian havinaa ja jännitystä. Pelottomat prinssit, älykkäät prinsessat ja häikäilemättömät pahikset seikkailevat näissä jännittävässä tarinoissa. Jäntin kaunis ja perinteitä kunnioittava kuvitus on hurmaava. Sadut ovat melko pitkiä ja siksi vaativat kärsivällisen kuuntelijan. Saduissa on vanhanaikaista tunnelmaa ja lumovoimaa, mutta myös huumoria ja yllättäviä tilanteita. Tarinat ovat myös opettavaisia: Alasalmi muistuttaa lukijoita, että kultaa ja aarteita tärkeämpää on perhe, ystävät ja rakkaus.

Aikuisten kirjat

Korkea-aho, Kaj: Tummempaa tuolla puolen (2012)

Suomenruotsalaisen Korkea-ahon jännityskirja kertoo neljästä lapsuudenystävästä, Benjaminista, Lokesta, Christofferista ja Simonista, jotka ovat ajan myötä ajautuneet erilleen. Kun Benjaminin kihlattu kuolee epäilyttävissä olosuhteissa, kaverukset kohtaavat jälleen lapsuudenmaisemissaan. Menneet ja nykyiset salaisuudet alkavat vähitellen paljastua. Kirjan jännitys säilyy viimeisille sivuille saakka. Tiivis tunnelma ja moniulotteinen juoni ovat Korkea-ahon romaanin parasta antia.

Erickson, Carolly: Minä, Marie Antoinette (2012)

Minä, Marie Antoinette on päiväkirjaromaani, jossa kuningatar kertoo elämänsä tarinan. Hän aloittaa kertomuksensa ajasta, jolloin häntä ei vielä ollut kihlattu Ranskan kruununperijälle, vaan hän vielä asui kotona Wienissä. Hän jatkaa tarinaansa kertoen, kuinka hän matkusti Ranskaan ja meni naimisiin, kuinka hän nousi Ranskan kuningattareksi ja kuinka hänet lopulta syöstiin vallasta. Kirja päättyy onnettomasti, kuningattaren odottaessa tyrmässään käskyä, jonka koittaessa hänen on asteltava giljotiinille. Kuningatar Marie Antoinette oli kaiken loiston ja vallan takana nainen, joka kaipasi rakkautta ja lämpöä. Kirja antaa armoa loisteliaalle ja vihatulle kuningattarelle, joka sai maksaa ylellisestä elämäntavastaan korkean hinnan.

Mikkanen, Raili: Laulu punaisesta huoneesta (2012)

Vuoden 1916 Suomessa eletään sota-aikaa. Venäläiset tuovat 3000 kiinalaista Suomeen tekemään linnoitustöitä. Kiinalaiset ovat oudon näköisiä, pelottavia rikollisia, joita suomalaiset karsastavat. Ennakokoluulot joutuvat kuitenkin väistymään, kun työläisten tulkkina toimiva Yao kohtaa suomalaisen Annikan. Nuoret tutustuvat salaa hiljalleen toisiinsa ja ystävyys syventyy rakkaudeksi. Yao ja Annika eivät voi olla julkisesti yhdessä ja tilanne vaikuttaa toivottomalta, etenkin, kun Yaon on palattava kotiin Kiinaan. He kuitenkin vannovat rakkautensa elävän ja löytävänsä keinon rakentaa tulevaisuudessa yhteisen elämän. Nuorten kulttuurierot ja suhteen salaisuus eivät saa heitä luovuttamaan ja päällimmäisenä kirjasta jääkin mieleen toivo ja päähenkilöiden tyyni usko siitä, että he vielä saavat toisensa. Mikkanen tarttuu Suomen historian palaseen, joka on jäänyt suurten tapahtumien varjoon. Parasta kirjassa onkin sen historiallinen anti, Mikkasen tarjoamat faktat ja kiinnostavat yksityiskohdat.

9.5

Menin Haukiputaan kirjastolle tapaamaan kirjastonjohtaja Raija Seppästä. Olin kertonut hänelle opin- näytetyöideastani jo sähköpostitse, mutta selostin hänelle nyt tarkemmin, mistä työssäni olisi kyse ja millaisen kirjallisuuspiirin haluaisin järjestää. Seppänen kuunteli ja innostui ajatuksistani. Pohdimme yhdessä piirin sopivaa pituutta, vinkattavien kirjojen määrää sekä piirin markkinointia. Tulimme siihen tulokseen, että sopiva pituus yhdelle kirjallisuuspiirikerralle olisi noin 30 – 45 minuuttia ja näin ollen voisin vinkata neljä lasten ja neljän aikuisten kirjaa. Markkinoinnista sovimme niin, että minä huolehtisin jonkinlaisen esitteen tekemisestä, jonka lähettäisin sähköisesti kirjastolle, jotta siellä voitaisiin laittaa niitä esille sekä ilmoitustauluille että lainaustiskille. Sovimme myös, että kirjaston henkilökunta laittaa mainoksen sekä kirjaston nettisivuille että Facebook-seinälle. Minä puolestani aion käydä Haukiputaan seurakunnan perhekerhossa sekä Mannerheimin lastensuojeluliiton perhekahvilassa kertomassa piiristä ja jakamassa samoja esitteitä vanhemmille. Lisäksi päätin viedä esitteitä Haukiputaan kauppoihin, Rauhanyhdistykselle sekä neuvolaan.

Löimme lukkoon kirjallisuuspiirin aikataulun eli sovimme, että piiri pidettäisiin neljä kertaa kesällä 2014, kolmen viikon välein. Sopiva ajankohta oli keskiviikkoisin kello 10.00 eli aikaan, jolloin satutunnit yleensä pidettiin. Tapaamiskerroiksi valikoituivat 11.6, 2.7, 23.7 ja 13.8. Seppänen esitteli minulle satuholvin, jonka hän uskoi olevan sopiva tila piirin pitämiseen. Holvi olikin mielestäni juuri sopiva ja koska kesällä siellä ei juuri toimintaa järjestetä, sain tilan käyttööni. Päätimme Seppäsen kanssa jatkaa yhteydenpitoa sähköpostitse asioiden edetessä.

16.5

Vierailin Haukiputaan seurakunnan perhekerhossa, Vakkurilassa. Menin paikalle sovittuun aikaan kello 9.30, mutta vetäjät uskoivat, että ihmisiä ilmaantuisi myöhemmin lisää, joten päätin jäädä kerhoon odottelemaan. Seurasin sivusta kerhon toimintaa, juttelin lasten kanssa ja mietin vielä, mitä vanhemmille kertoisin. Reilun puolen tunnin kuluttua vetäjät sanoivat, että minun olisi hyvä aloittaa. Jaoin vanhemmille aluksi tekemäni esitteet (liite 1) ja sen jälkeen kerroin tarkemmin piiristä. Olin ottanut tietoisesti riskin

valitessani piirille nimeksi ”äiti-lapsi -piiri”, joten kun joukossa oli yksi isäkin päätin tarkentaa, että tietysti myös isät lapsineen olisivat tervetulleita piiriin. Kaikki kuuntelivat hyvin tarkkaavaisina kertoessani piiristä. Sain hymyjä ja kiinnostuneita katseita sekä muutamia kysymyksiä vanhemmilta. Uskoin mainostamisen sujuneen hyvin.

Perhekerhon vetäjät olivat kehottaneet minua juomaan kupin kahvia, joten esiteltyäni piiriin, mainitsin meneväni ruokasalin puolelle, jonne minua saisi tulla jututtamaan, jos jokin jäi mietityttämään. Perässäni tulikin kolmen lapsen äiti, joka sanoi heti kiinnostuneensa kerhosta ja tulevansa, mikäli vain mahdollista. Lisäksi joukon ainoa isä tuli tekemään lisäkysymyksiä piiriin liittyen. Hän halusi tietää muun muassa, olisivatko aikuisille esiteltävät kirjat suunnattu ainoastaan naisille ja kerroin, että pyrkisin pitämään viikkokirjat molemmille sukupuolille sopivina. Lisäksi hän halusi kuulla lisää koulutuksestani ja tulevan opinnäytetyöni luonteesta.

Ennen lähtöäni jätin vielä nipun esitteitä perhekerhon tiloihin. Vetäjät olivat hyvin ystävällisiä ja lupasivat laittaa niitä esille ja tarjota niitä vielä myöhemmin muille vanhemmille. Vierailusta jäi minulle positiivinen mieli ja tunne, että olin onnistunut mainostamaan kirjallisuuspiiriä oikealla tavalla.

20.5

Vierailin Mannerheimin lastensuojeluliiton perhekahvilassa Haukiputaalla. Menin paikalle kello 10.30. Juteltuani vetäjän kanssa, päätin toimia samoin kuin perhekerhossa ja aloitin jakamalla mukana tuomat esitteet äideille ja sen jälkeen kerroin tarkemmin piiristä. Suurin osa äideistä ei jostain syystä kuunnellut minua lainkaan. He eivät osoittaneet edes huomaavansa minua, vaan jatkoivat juttelua keskenään. Muutama heistä onneksi kuunteli mitä sanoin, joten minulle ei tullut täysin sellainen olo, että olen tehnyt hukkareissun. Lisäkysymyksiä ei tullut. Vetäjä vaikutti kuitenkin hyvin kiinnostuneelta piiristä ja aikoi tulla siellä lastensa kanssa käymään.

Vierailusta jäi hyvin toisenlainen tunne kuin edellisestä, seurakunnan vierailusta. Äidit eivät jostain syystä edes kohteliaisuuttaan osoittaneet kiinnostustaan asiaani kohtaan. Se oli melko loukkaavaa, mutten tiennyt miten olisin heidän huomionsa herättänyt. Äänen korottaminen ei tuntunut auttavan. Olisi ollut outoa pyytää heitä olemaan hiljaa, yleensä sellaisesta tarvitsee huomauttaa vain lapsille. Myös perhekahvilaan jätin lisää esitteitä, joita vetäjä lupasi jakaa eteenpäin.

11.6

Saavuvin Haukiputaan kirjastolle hyvissä ajoin ennen kirjallisuuspiirin alkua, noin kello 9.20. Satuholvin ovi tultiin avaamaan minulle ja aloin valmistella kirjallisuuspiirihetkeä. Järjestelin holviin niin sanotun pe-linurkkauksen, asettelin pehmoleluja lattiatyynyille ja laitoin lattialle viltin sekä vauvaleluja sen varalle, että piiriin tulisi pieniä lapsia. Asettelin vinkattavat kirjat sopiviin pinoihin. Sitten olikin aikaa odottelulle ja hermoilulle. Kun kello oli 10.10 aloin olla jo varma siitä, ettei piiriin tulisi ketään. Kiersin kirjastoa ja kävin ovella kurkkimassa, jos saisin jonkun vanhemman lapsineen houkutelua kuuntelemaan vinkkauksia, mutta sopivia asiakkaita ei juuri ollut. Sää oli sateinen, joten en tiedä estikö se ihmisiä lähtemästä liikkeelle. Toinen syy siihen, ettei ketään ilmestynyt paikalle, oli kenties mainostuksen lievä epäonnistuminen. Juttelin hetken kirjaston henkilökunnan kanssa ja noin kello 10.15 päätin pakata tavarat ja lähteä kotiin.

Se, ettei piiriin ensimmäisellä kerralla tullut ketään, oli minulle suuri pettymys. Toki tiesin, että tapahtumien järjestämisessä niin voi käydä, mutta en ollut kuitenkaan pystynyt siihen täysin henkisesti valmistautumaan. Lähtiessäni kirjastosta en voinut olla pohtimatta, missä oli syy epäonnistumiseen. Oliko ideani äiti-lapsi- toiminnasta huono? Olinko minä huono? Eikö ketään kiinnosta? Kirjaston puolelta tullut innostunut vastaanotto ja koululta saamani kannustus oli saanut minut luottamaan siihen, että ideani kirjallisuuspiiristä oli hyvä ja tarpeellinen. Nyt olin täysin eri mieltä. Tunsin itseni tyhmäksi, kun olin kuvitellut ihmisten kiinnostuvan tämän kaltaisesta toiminnasta.

Toinen syy suureen pettymykseeni oli tehty työ. Olin nähnyt vaivaa suunnitellessani vinkkaushetkeä. Olin hermoillut sitä. Koin kirjallisuuspiirin tärkeänä, joten olin tietenkin valmistellut vinkit hyvin. Kun kokemusta vinkkaamisesta ei ollut, en halunnut epäonnistua. Lisäksi olin hyvin innoissani valitsemistani kirjoista ja mahdollisuudesta päästä esittelemään niitä. Harmitti, etten päässyt kertomaan niistä ihmisille.

Vielä kolmanneksi huolenaiheeksi nousi opinnäytetyöni kohtalo, sillä juuri tästä aiheesta halusin opinnäytetyöni tehdä. Päätin, että seuraavalla kerralla kirjallisuuspiiriin olisi tultava ihmisiä. Mainostusta lisättiin. Saatuaani kannustusta pääsin yli epäonnistumisen tunteesta ja suuntasin ajatukseni kolmen viikon päästä koittavaan seuraavaan vinkkaushetkeen.

2.7

Oli toisen kirjallisuuspiirin aika. Olin päättänyt vinkata aiempaa kertaa varten valitsemani kirjat. Saavuin taas hyvissä ajoin kirjastolle ja sain heti kuulla, että muutamat asiakkaat olivat käyneet kyselemässä kirjallisuuspiiristä. Sain heti tiedosta itseluottamusta. Valmistelin satuholvin piiriä varten kuten viimeksi. Kello 9.50 satuholviin alkoi tulla asiakkaita. Heidän joukossaan oli myös Mannerheimin lastensuojeluliiton perhekahvilan vetäjä kolmen lapsensa kanssa. Kun kello oli 10, satuholvissa oli kolme äitiä lapsineen. Kävin vielä lastenosastolla ja kerroin siellä olevalle äidille, että aloittaisin pian vinkkaushetken ja hän liittyi joukkoon poikansa kanssa.

Aloitin kirjallisuuspiirin kertomalla kuka olen, millainen vinkkaushetki on tulossa ja miksi ylipäätään pidän sen. Kerrottuani piirin ideasta korostin, että lasten ollessa kyseessä ei ole syytä hyssyttellä ja pidätellä heitä liikaa, vaikka kirjastossa ollaankin. Totesin vinkkaustuokion olevan hyvin epämuodollinen tilanne ja toivovani, että mikäli osallistujilla tulisi kysyttävää tai kommentoitavaa, he eivät epäröisi, vaan keskeyttäisivät rohkeasti.

Aluksi vinkkasin kirjat lapsille. Olin valinnut heitä varten kolme kuvakirjaa sekä yhden satukirjan (liite 2: 1 setti). Lapset kuuntelivat vinkkauksiani reippaasti. Koska lapsia oli yhteensä 11, melua syntyi väistämättä. Äänten kohotessa liikaa, herätin lasten huomion kysymällä jotakin kirjan tapahtumista tai kuvista. Mitähän nyt tapahtuu? Huomaatteko jotain outoa tässä kuvassa? Keino tepsii hyvin ja sain lapset taas kuuntelemaan tarinaa. Osan sanoistani lastenkirjoja vinkatessani osoitin myös aikuisille. Kerroin esimerkiksi, että Westonin kirja sopii erityisen hyvin päiväkodin, esikoulun ja koulun aloittavalle ja että Salmelan kirjaa en suosittele iltasatukirjaksi, vaikka se satukirja onkin.

Lasten ikäjakauma oli yllättävän suuri: heitä oli 1-vuotiaasta noin 10-vuotiaaseen. Pienimmät (kaksi 1-vuotiaasta) olivat kiinnostuneempia leluista kuin kirjoista, mutta kaikki muut lapset kuuntelivat vinkkauksia ja osoittivat kiinnostuksensa kirjoja kohtaan. Vinkkaustilanne sujui rauhallisesti ja mielestäni sopivalla tempolla. Vinkattuani lasten kirjat, ohjasin lapset lelujen ja pelien pariin. Vanhin heistä meni itsenäisesti lastenosastolle etsimään luettavaa. Tämän jälkeen vinkkasin valitsemani aikuisten kirjat.

Aikuisille vinkkaaminen olikin yllättävän erilaista kuin lapsille vinkkaaminen. Lapset ovat minusta jotenkin helposti lähestyttävä yleisö, tunnen saavani heidän huomionsa helpommin kuin aikuisten. Minun on

hyvin luontaista lähestyä lapsia ja puhutella heitä ja satuhetken tai vinkkauksen pitäminen heille on minulle henkisesti hyvin vaivatonta. Aikuisten kohdalla tunnen olevani epävarmempi. Ehkä pelkään, etten saa aikuisia yhtä helposti vakuuttuneiksi. En pelkää esiintymistä aikuisellekaan yleisölle, mutta jostain syystä se luo minulle suuremmat paineet. Koska uskon sanomani asian tärkeyteen ja valitsemani kirjat saavat minut innostumaan, haluaisin kovasti välittää tämän tunteen myös kuuntelijoilleni.

Jännityksestä huolimatta vinkkaaminen sujui hyvin. Kerroin kirjoista mielestäni juuri sopivan verran. Lukunäytteen luin kolmesta kirjasta. Haurun kirjan kohdalla mainitsin sen olevan erinomainen valinta, mikäli aikaa lukemiselle on vähän: hitaampikin lukija lukee kirjan reilussa tunnissa. Äidit kuuntelivat vinkkausta tyynen kohteliaasti, välillä lapsiaan silmällä pitäen. Olin toivonut kirjojen herättävän hieman keskustelua tai edes lisäkysymyksiä, mutta niitä ei tullut. Melua ei mielestäni ollut liikaa, mutta pienimpien lasten leikit veivät ehkä osan huomiosta. Se ei kuitenkaan haitannut minua, koska kuten olin aiemmin sanonut: annetaan lasten olla lapsia eikä hillitä heitä liiaksi, kun kyse on vain leikeistä. Piiri kesti kaiken kaikkiaan noin 45 minuuttia eli se pysyi suunnitellun mukaisena. Päätin kuitenkin seuraavaa kertaa varten valita yhden aikuisten kirjan vähemmän, jotta aikaa jäisi mahdolliselle keskustelulle.

Vinkkauksen jälkeen asiakkaat lähtivät satuholvista melko pian. Jäin odottelemaan hetkeksi, mikäli joku tulisi jälkikäteen kyselemään kirjoja tai kommentoimaan piiriä jotenkin ja juuri niin kävikin. Noin 10-vuotias tyttö tuli äitinsä kanssa kysymään, saisivatko he Laajarinteen kirjan lainaksi. Samalla he kertoivat, että tyttö oli kova lukemaan ja toivoivat, että seuraavaksi kerraksi valmistelisin hänelle kirjavinkin. Suostuin tietenkin pyyntöön ilomielin ja kysyin millaisia kirjoja tyttö yleensä luki. Hän kertoi pitävänsä erityisesti eläinkirjoista. Sovimme, että ensi kerralla vinkkaisin jotakin hänellekin sopivampaa. Olin hyvin iloinen, että äiti ja tytär kävivät juttelemassa kanssani. Olin kovasti odottanut saavani toiveita tulevia vinkkauksia varten. Tyttö sanoi olevansa kova lukemaan, joten valmistelin häntä varten kaksi vinkkiä melko uusista eläinkirjoista, sillä toivoin, ettei hän olisi vielä ehtinyt lukea jompaakumpaa niistä. Ikävä kyllä tyttö ei kuitenkaan tullut enää vinkkauksiin, joten en päässyt vinkkaamaan kirjoja hänelle.

Vinkkaamiseen valittu satuholvi toimi tilana loistavasti. Se oli juuri sopivan kokoinen ja vaikka niin sanottu katsomo on portaikon muodossa, lattiatilaa on silti riittävästi lasten peleille ja leikeille. Ilman kiertämissen takia holvin ovi pidettiin auki. Muualta kirjastosta ei kantautunut ääniä, jotka olisivat piiriä häirinneet. Ovi oli hyvä pitää auki myös siksi, että tarpeen vaatiessa tilasta oli helppo poistua esimerkiksi vessaan muita häiritsemättä.

Kävin vinkkauksen jälkeen juttelemassa kirjastonjohtaja Raija Seppäsen kanssa. Hän oli hyvin ilahtunut siitä, että piiriin oli tullut asiakkaita. Kerroin, miten piiri oli mennyt ja mietimme pieniä parannuksia kolmen viikon päästä koittavaa seuraavaa vinkkaushetkeä varten.

Nautin vinkkaustilanteesta kovasti. Kirjojen esitteleminen ja ääneen lukeminen on mielestäni kirjastotyön parasta antia. Lisäksi oli mukava olla taas kunnolla lastenkirjastotyön parissa. Vinkkaustuokion onnistuttua sain uutta intoa ja kirjaideoita seuraavaa kokoontumiskertaa varten.

23.7

Kolmannen kirjallisuuspiiriin koittaessa olin edellisen kokoontumisen perusteella vähentänyt vinkattavien kirjojen määrän kahdeksasta seitsemään. Kuten aiemminkin kerroilla, menin Haukiputaan kirjastolle hyvissä ajoin ja laitoin lelut, pelit ja kirjat satuholvissa paikoilleen. Tällä kertaa kirjallisuuspiiriin tuli yksi äiti kolmen lapsensa kanssa. Nuorin lapsista, poika, oli vuoden ja nukkui vinkkauksen ensimmäisen puoliskon vaunuissaan. Tytöt olivat 3- ja 5-vuotiaat. Koska tämä perhe ei ollut edellisellä kerralla piirissä, kerroin heillekin, kuka olen ja mistä vinkkaustuokiossa oikein on kyse.

Ensin vinkkasin kirjoja lapsille. Tytöt olivat valtavan rauhallisia ja reippaita kuuntelijoita. Aluksi he olivat myös hieman ujoja ja puhutellessani heitä he eivät uskaltaneet vastata ollenkaan. Vinkkauksen edetessä he kuitenkin uskaltoutuivat näyttämään kiinnostuksensa kirjoja kohtaan. He kysyivät kysymyksiä, nauroivat ja tutkivat kuvia. Juttelimme jokaisesta kirjasta hieman ensin vinkattuani sen.

Kun siirryin vinkkaamaan aikuisten kirjoja, tytöt siirtyivät pelaamaan lautapeliä ja nuorin lapsista heräsi päiväunilta. Hän oli isosiskojensa tavoin rauhallinen ja tyytyväinen lapsi ja istuikin äitinsä sylissä ääneti vinkkauksen ajan. Vaikka kuuntelijoita oli tällä kertaa vain yksi, en antanut sen häiritä. Ensin mietin, millainen vinkkaushetkestä mahtaa tulla, mutta se itse asiassa ylitti odotukseni. Kun kuulijoita oli vain yksi, pystyin keskittymään täysin häneen ja seuraamaan hänen reaktioitaan. Vinkkaus muuttui ikään kuin jutusteluksi. Lasten äiti kysyi kysymyksiä, nyökytteli ja osoitti koko ajan kuuntelevansa ja keskittyvänsä siihen, mitä sanoin. Hän oli mitä loistavin yhden hengen yleisö. Tilanne oli hänen ansiostaan rento ja välitön.

Vinkattuani kirjat juttelimme niistä sekä lapsistamme. Hän kertoi, miksi yksi kirjoista kiinnosti häntä erityisesti ja miksi toista hän ei missään nimessä voisi ainakaan nyt lukea. Oli todella antoisaa kuulla hänen mielipiteensä ja arvostin sitä, että hän sanoi ne kiertelemättä. Lopuksi perhe lainasi muutaman vinkkaamani kirjan.

Olin erittäin tyytyväinen toiseen kirjallisuuspiirikertaan, vaikkei osallistujia ollutkaan kovin paljon. Piirissä saavutettiin se tunnelma ja rentous, mihin olin ajatuksissani pyrkinyt. Vinkkauksen jälkeen syntyi keskustelua sekä kirjoista että muista asioista, mistä olin myös haaveillut. Olin erityisen tyytyväinen siihen, että sain nähdä toivomani kaltaisen tilanteen voivan syntyä. Halusin saada selville, voiko kirjastossa järjestää äideille ja lapsille suunnattua toimintaa, jossa myös sosiaalisuudella on osansa, kuten perhekerhoissa ja -kahviloissa on. Juttelu muiden äitien kanssa ja mahdollisuus tutustua uusiin ihmisiin syntyi. Kirjasto on kohtaamispaikkana toimiva ja järjestämäni kirjallisuuspiiri toimi ja toteutui siellä mielestäni onnistuneesti.

13.8

Viimeisen kirjallisuuspiirikokouksen koittaessa olin jo valmiiksi asennoitunut siihen, että ketään ei välttämättä tulisi. Koulut olivat jo alkaneet, joten ihmisten normaali arkirytmä, työt sekä päiväkodit olivat todennäköisesti myös jatkuneet. En ottanut piirin viimeisen kerran pitämättä jäämistä tällä kertaa niin raskaasti kuin ensimmäisellä kertaa. Olin osannut jo varautua siihen. Päälimmäisenä tunteena oli kuitenkin ilo siitä, että kahteen vinkkaushetkeen oli tullut asiakkaita.